

Hautausmaan hoitosuunnitelma

Vesilahden seurakunnalle

Hortonomin tutkinnon opinnäytetyö
Rakennetun ympäristön koulutus (AMK)
Kevät 2025
Päivi Salonen

Koulutus	Rakennetun ympäristön koulutus
Tekijä	Päivi Salonen
Työn nimi	Hautausmaan hoitosuunnitelma Vesilahden seurakunnalle
Ohjaaja	Heikki Peltoniemi

Vuosi 2025

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda Vesilahden seurakunnalle hautausmaan hoitoa ja kehittämistä palveleva hoitosuunnitelma. Hautausmaan hoitosuunnitelmassa määritellään hautausmaan perushoito, vuosittaiset toimenpiteet ja pidemmän aikavälin kunnostustyöt. Tarkoitus on, että hoitosuunnitelmaa voi käyttää apuna hautausmaan käytännön hoitotöissä. Suunnitelmassa otetaan huomioon Vesilahden hautausmaan erityispiirteet. Hoitosuunnitelma selventää hautausmaan hoitoa lakien, säädösten ja asetusten mukaan. Siinä huomioidaan myös ympäristönäkökulmat ja kestävä kehitys hautausmaan hoidossa.

Toimeksiantajani on Vesilahden ev.lut. seurakunta Pirkanmaalla. Hautausmaan hoitosuunnitelman laatiminen liittyy kirkkolainsäädännön uudistukseen vuonna 2023. Sen mukaan jokaisen seurakunnan tulee laatia hautausmaalleen hoitosuunnitelma ja päivittää se säännöllisin välein.

Opinnäytetyön edetessä kävi ilmi, että huolimatta Vesilahden hautausmaan erityispiirteistä ja perinteistä, hautausmaan hoidossa on kuitenkin melko helppoa soveltaa yleisiä ja nykyaikaisia hoitotapoja. Hoitosuunnitelma ohjaa hautausmaalla tehtäviä töitä ympäristöystävällisempään ja kestävämpään suuntaan. Opinnäytetyön lopputuloksena valmistui hautausmaan hoitosuunnitelma Vesilahden seurakunnan käyttöön.

Avainsanat Hautausmaan hoitosuunnitelma, hautausmaa, Vesilahden seurakunta
Sivut 20 sivua ja liitteitä 33 sivua

DP Landscape Design, Construction and Management
Author Päivi Salonen
Subject Cemetery Management Plan for the Parish of Vesilahti
Supervisor Heikki Peltoniemi

Year 2025

The purpose of the thesis was to draw up a plan for the management and development for the cemetery of the Parish of Vesilahti. A cemetery management plan defines the basic care, annual measures and the longer-term restoration work of the cemetery. The purpose is that the management plan can be used to help in the practical management of the cemetery. The plan takes into account the special features of the cemetery of Vesilahti. The management plan clarifies the management of the cemetery in accordance with laws, regulations and decrees. It also focuses environmental aspects and sustainable development in cemetery management.

My client is the Parish of Vesilahti in Pirkanmaa. The preparation of the cemetery management plan is related to the reform of church legislation in 2023. According to it, every parish should draw up a management plan for cemeteries and update it at certain intervals.

As the thesis progressed, it became apparent that despite the special characteristics and traditions of the Vesilahti cemetery, it is still quite easy to apply general and modern maintenance methods in the care of the cemetery. The management plan guides the work carried out at the cemetery in a more environmentally friendly and sustainable direction. As a result of the thesis, a cemetery management plan was completed for the use of the Vesilahti Parish

Keywords Cemetery management plan, cemetery, Vesilahti Parish
Pages 20 pages and appendices 33 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Yleistä hautausmaista	2
2.1	Hautausmaiden historiaa	2
2.2	Hautausmaan hoidon yleiset määräykset.....	4
3	Toimintaympäristön muutokset.....	5
3.1	Talouden kehitys.....	5
3.2	Seurakuntarakenteen uudistus.....	6
3.3	Ilmastonmuutos.....	6
4	Vesilahden hautausmaa.....	7
4.1	Vesilahden hautausmaan esittely.....	7
4.2	Vesilahden hautausmaata koskevat ohjeistukset	10
4.3	Vesilahden hautausmaan nykytilanne	10
4.3.1	Henkilöstö.....	10
4.3.2	Hoitokustannukset	11
4.3.3	Hautakirjanpito.....	12
4.3.4	Haudanhoitosopimukset	12
4.3.5	Arkkuhautaukset/tuhkahautaukset.....	13
4.3.6	Muistolehto	13
4.3.7	Käytävät	14
4.3.8	Istutusalueet	14
4.3.9	Nurmikot.....	14
4.3.10	Muistomerkit	15
4.3.11	Varusteet ja kalusteet	16
4.3.12	Koneet.....	16
4.3.13	Kemikaalit.....	16
4.3.14	Jätehuolto.....	17
4.3.15	Talvihoito.....	17
4.4	Hautausmaan hoidon haasteita.....	17
5	Kehittämissuhteet.....	18
	Lähteet.....	20

Liitteet

Liite 1. Vesilahden kirkko ja hautausmaa

Liite 2. Hautausmaan hoitosuunnitelma

1 Johdanto

Ensimmäinen hautausmaiden hoitoa koskeva laki on annettu vuonna 1684. Nykyään kirkolla on lakisääteinen velvoite huolehtia hautaustoimesta. Kirkon taloudelliset resurssit hautausmaiden ylläpitoon vähenevät huolestuttavasti. Uusi hautausmaiden hoidon suunnitteluun vaikuttava tekijä on ilmastonmuutos.

Seurakunnissa on ollut vaihtelevia käytäntöjä hautausmaiden hoidon suunnittelussa. Osa seurakunnista on laatinut hoitosuunnitelman, osassa seurakuntia hoitotoimet on toteutettu vaikiintuneilla tavoilla. Vuonna 2023 voimaan tullut kirkkolaki edellyttää, että kaikilla seurakunnilla tulee olla ajantasainen hautausmaan hoitosuunnitelma. Sen avulla opastetaan toimimaan hautausmailla entistä ympäristöystävällisemmin (Kirkon ympäristödiplomi, 2020).

Hoitosuunnitelma on hautausmaalle soveltuva ohjeistus, jolla lisätään kunnossapidon suunnitelmallisuutta paikalliset erityispiirteiden huomioiden. Hoitosuunnitelma sisältää hoitotöiden vastuujon, kunnossapitotehtävät, kunnossapidon resurssit sekä kehittämisen.

Opinnäytetyön tietopohjana ovat Vesilahden seurakunnan hautausmaan hoitoa ohjeistavat asiakirjat ja hautausmaan henkilökunnan haastattelut. Tällä tavoin on perehdytty kunnossapitoon vaikuttaviin tekijöihin. Seurakuntapuutarhurit ry:n laatima Hoitosuunnitelman laadintaopas (Tajakka, 2023) toimii hoitosuunnitelman runkona. Hautaustoimeen liittyvä lainsäädäntö ohjaa hoitosuunnitelman laatimista.

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda Vesilahden seurakunnalle hautausmaan hoitoa ja kehittämistä palveleva hoitosuunnitelma. Päädyin tähän aiheeseen, koska uusi kirkkolaki edellyttää seurakunnilta hautausmaan hoitosuunnitelmaa ja Vesilahden seurakunnalla on tarve sen laatimiseen. Aihe on tärkeä, sillä hoitosuunnitelmassa olevat asiat ovat hautapaikkamaksun kustannustekijöitä. Aihe liittyy myös siihen, että hautausmaan hoitotason määrittelyn tulisi perustua tietoiseen suunnitteluun. Laajempaa hyötyä saavutetaan sillä, että hoitosuunnitelmassa otetaan kantaa hautausmaan kunnossapidon ympäristövaikutuksiin.

2 Yleistä hautausmaista

Hautausmaat liittyvät ihmiselämän viimeiseen käänteeseen, kuolemaan. Hautausmailla kohtaavat menneisyys ja nykyisyys. Lähtökohdiltaan kristilliset hautausmaat liittyvät hengellisyyteen. Hautausmaista huolehtiminen on vainajien muiston kunnioittamista ja surevien omaisten lohduttamista.

Hautauskulttuuri on kehittynyt jatkuvasti ihmisten uskomusten mukana. Hautajaisten viettäminen kertoo kulttuurin kehittymisestä. Keskiajalla hautaaminen siirtyi kirkkojen yhteyteen. Säätyerot näkyivät hautapaikassa. Arkulla on pitkät perinteet jo esikristilliseltä ajalta, jolloin talon miesväki veisti arkun. 1800-luvun lopulta lähtien puusepät huolehtivat arkun valmistamisesta. Arkkujen teollinen valmistus käynnittyi sotien aikana. (Memoria, n.d.)

2.1 Hautausmaiden historiaa

Vanhimmat hautausmaat Suomessa ovat keskiajalta. Hautauksia tehtiin kirkkoja ympäröiviin hautausmaihin ja lisäksi kirkkotilaan ja kirkkojen lattian alle. Kirkkojen yhteydessä olevien hautausmaiden rinnalla oli käytössä kirkkomaiden ulkopuolella olevia hautausmaita. Sairaaloiden ja armeijan varuskunta- ja taistelupaikkojen yhteyteen perustettiin erillisiä hautausmaita, kuten myös yksityisten maanomistajien maille. 1800-luvulla seurakunnat alkoivat perustaa kirkkoista erillään olevia hautausmaita. Hautausmaat ovat usein olleet käytössä pitkään. (Arkeologisen kulttuuriperinnön opas)

Keskiaikaiset kirkkomaat oli erotettu ympäristöstään aidalla, eikä siellä ollut puita tai pensaita, vaan ainoastaan luonnonkasveja. Maassa saattoi lojua luita ja hajukin oli melkoinen. Hautausmaat olivat ennen pelättyjä paikkoja. Vasta 1800-luvulla hautausmaista alettiin tehdä puistomaisia, ja hautamuistomerkit yleistyivät. (Kirkko ja kaupunki)

Kuva 1. Hautamuistomerkki Vesilahden hautausmaalla vuodelta 1822.

1800-luvulta löytyy mainintoja puiden istuttamisesta hautausmaille. Myös hautoja alettiin koristaa kukkaistutuksin esim. kehäkukilla, päivänkakkaroilla ja daalioilla. 1900-luvun alussa hautakummuille alettiin kylvää nurmea tai mätästäviä monivuotisia kasveja. Helppohoitoisuutta kaipaavia ohjeistettiin kehystämään hauta kivillä ja täyttämään kehys hiekalla. Haudoille istutettiin myös pensaita. Yksivuotisten kasvien käyttö hautaistutuksissa vakiintui vasta 1900-luvun loppupuolella. Begonia, verenpisara, pelargoni ja ruusu pitävät pintansa edelleen hautaistutuksissa. (Hautausmaiden ryhmäkasvien mahdolliset korvaajat)

Sankarihautoja ovat sisällissodassa kuolleiden haudat sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan kuolleiden suomalaisten haudat. Sankarihaudat sijaitsevat yleisten hautausmaiden yhteydessä. Suomessa on yli 600 sankarihautausmaata. (Kaatuneiden muistosäätiö)

Kuva 2. Sankaripatsas Vesilahden hautausmaalla.

2.2 Hautausmaan hoidon yleiset määräykset

Hautausmaiden erityisluonnetta on vaalittu Suomessa satojen vuosien ajan. Lait määrittelevät hoitovastuun ja hoidon laadun. Muissa ohjeistuksissa kerrotaan vaaditun laadun saavuttamiseksi käytettävät työtavat. Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee hautausmaita koskevan lainsäädännön.

Kirkkolaisissa säädetään, että kaikilla seurakunnilla pitää olla hautaustoimen ohjesääntö. Ohjesäännössä huomioidaan hautausmaiden paikalliset ominaispiirteet. Kirkkojärjestys säättää, että hautausmaalla pitää olla hautausmaakaava ja käyttösuunnitelma. Seurakuntien strategiat vaikuttavat myös hautausmaiden kehittämiseen. Hautausmaata koskevat toimenpiteet saattavat vaatia kunnan myöntämän luvan tai museoviranomaisen lausunnon. (Tajakka 2023)

Maankäyttö- ja rakennuslaki luo yleiset puitteet hautausmaiden hoidolle. Hautaustoimilaissa ja kirkkolaissa määrätään, että hautausmaita on hoidettava niiden arvoa vastaavalla tavalla. Hautausmaakaavalla luodaan hoitopuitteet hautausmaalle. Hautausmaan käyttösuunnitelmassa selvitetään sanallisesti hautausmaakaavan yksityiskohdat. Hautaustoimen ohjesääntö määrittää tarkemmat ohjeet haudoista. Hautausmaan hoitosuunnitelmassa täsmennetään työnjakoa hautojen hoidossa. Siihen sisältyvät niin toistuvat ja säännölliset kuin pitkällä aikavälillä toteutettavat työt. Hoitosuunnitelmassa huomioidaan myös hautausmaan toiminnassa tarvittavat tilat ja koneet. (Tajakka 2023)

3 Toimintaympäristön muutokset

Elämme nopean muutoksen aikaa, mikä asettaa aiempaa suurempia muutospaineita myös Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle. Tämän vuoksi hautaustoimessakin on tärkeää ennakoida ja varautua. Tällöin muutokset tunnistetaan, ja niiden vaikutukset osataan huomioida. Tulevaisuuden ennakkoinnilla valmistaudutaan muutoksiin hautausmaiden hoidossa.

Vesilahti on elinvoimainen 4500 asukkaan kunta, jonka asukasluku on kasvussa. Asukkaista noin 73 % kuuluu kirkkoon, eikä seurakunnan jäsenmäärässä ole merkittävää laskua. Jäsenmäärän arvioidaan kuitenkin tulevaisuudessa pienenevän. Hautausten määrässä on jonkin verran vuosittaista vaihtelua. Vuonna 2022 hautaan siunaamisia oli 73, samoin vuonna 2023 73 kpl, mutta vuonna 2024 vain 36 kpl. Kasteiden määrä seurakunnassa on vähentynyt vuosittain, kastetoimituksia on viime vuosina ollut noin 30 vuodessa.

3.1 Talouden kehitys

Suomen talouden kehitys on kääntynyt parempaan suuntaan, mutta epävarmuus heikentää kuitenkin talouskasvua. Maailmantalouden kehitykseen liittyy riskejä, jotka kytkeytyvät kriisien vaikutuksiin, geopoliittisiin jännitteisiin ja ilmastonmuutoksen etenemiseen.

Vesilahden seurakunnan taloudellinen tilanne on vakaa. Tilikauden tulos oli positiivinen vuonna 2024. Taloudessa on kuitenkin erilaisia epävarmuustekijöitä. Hallitus on esittänyt, että kirkon yhteiskunnallisiin palveluihin tarkoitettua avustusta vähennetään. Lisäksi valtion

rahoituksen jakoperusteita seurakunnille ollaan muuttamassa. Vuonna 2025 Vesilahden seurakunnassa tullaan käymään läpi hautaustoimen hinnoittelu.

3.2 Seurakuntarakenteen uudistus

Valtioneuvosto käynnisti vuonna 2005 hankkeen kunta- ja palvelurakenteen uudistamiseksi, ja evankelis-luterilainen kirkko käynnisti oman seurakuntia koskevan rakenneuudistushankkeen. Uusi seurakuntayhtymämalli esiteltiin kirkolliskokoukselle vuonna 2012. Hanke kaatui äänestyksessä ja uudistusinto loppui vähäksi aikaa. Kehitys on kulkenut omaa tietään, ja seurakuntien määrä on supistunut. Pienissä seurakunnissa on ollut vaikeuksia järjestää kirkolliset palvelut, ja niitä on yhdistetty suurempiin. (Jalava, 2022)

Seurakuntien erot kasvavat edelleen, ja tämä kehitys näyttää vielä kiihtyvän. Seurakuntien haasteet rekrytoinnissa ja kiinteistöjen ylläpidossa aiheuttavat vaikeuksia. Kirkolliskokous on aloittanut uudelleen työskentelyn muutostarpeiden parissa. (Edustaja-aloite kirkolliskokoukselle 2024)

Kirkossa tapahtuva muutos kohti suurempia hallinnollisia yksiköitä tulee jatkumaan. Taustalla on usko siihen, että suuremmat yksiköt tuottavat parempia palveluita ja ovat taloudellisesti kestävämpiä. Suurena tulevaisuuden haasteena on jäsenmäärän lasku ja sen vaikutus talouteen.

3.3 Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutos näkyy hautausmaan hoidossa. Ilmasto on muuttumassa niin, että talvet ovat lyhyempiä, kesällä tulevat pitkät kuivat jaksot ja syksy alkaa myöhemmin. Tämä vaikuttaa mm. luonnon monimuotoisuuteen. Lunta on vähemmän ja maa routaantuu syvemmälle lumettomuuden vuoksi. Kasvintuhoojat ja kasvitaudit lisääntyvät, samoin rikkakasvit.

Hautausmaan hoidossa on tärkeää ottaa huomioon ilmastonmuutoksen vaikutukset kasvillisuuteen. Ilmastonmuutos vaikuttaa kasvien elinolosuhteisiin ja se tulisi huomioida valitessa kasvilajeja. Ohentunut lumipeite vaikuttaa kasvillisuuden talvehtimiseen. Vieraslajien lisääntyminen uhkaa alkuperäisten lajien menestymistä. Ilmaston lämpeneminen siirtää kasvien menestymisvyöhykkeitä kohti pohjoista. Parhaiten Suomessa menestyvät alkuperäiset lajit. Mänty näyttää menestyvän muuttuvassa

ilmastossa; Etelä-Suomessa männyn osuus puustosta kasvaa. Kuivien sääjaksojen yleistyessä kuusen kasvu heikkenee. Lehtipuiden arvioidaan hyötyvän ilmastomuutoksesta. (Koivisto ja Malinen-Lallukka, 2024)

Suomen vaihteleva ilmasto on haasteellinen puuvartisille kasveille. Taimien talvenkestävyyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. FinE-tunnuksen saaneet kasvit ovat sopivia Suomen oloihin. Kasvien valinnassa tulisi huomioida alueelliset erot, kasvupaikkavaatimukset, pienilmasto, kasvukauden pituus sekä kasvilajien kestävyys ja terveys. (Koivisto ja Malinen-Lallukka, 2024)

4 Vesilahden hautausmaa

Vesilahden seurakunnalla on perinteinen puistomainen hautausmaa Vesilahden Kirkonkylässä (Liite 1). Seurakunnan historia alkaa vuodesta 1346, jolloin kirjallisissa lähteissä ensimmäisen kerran mainitaan Vesilahden kirkkoherra. Vesilahden kunta on perustettu vuonna 1869.

Vesilahden hautausmaalla arkkuhautaus on edelleen yleistä, mutta uurnahautaukset ja muistolehto ovat kasvattaneet suosiotaan. Hautausmaalta luovutetaan hautapaikkoja 25 vuoden määräajaksi. Vanhoilla haudoilla hallinta-aika voi olla myös 50 vuotta tai ainainen. Hautausmaan arvioidaan riittävän tuhkauksen lisääntyessä kymmeniksi vuosiksi eteenpäin.

4.1 Vesilahden hautausmaan esittely

Vesilahden hautausmaa sijoittuu vuonna 1802 käyttöön vihityn kirkon ympärille (Kuvat 3–5). Hautausmaan vanhimmat osat on otettu käyttöön 1400-luvun alussa, jolloin myös seurakunnan ensimmäinen kirkko on rakennettu samalle paikalle. Monien laajennusten jälkeen hautausmaan pinta-ala on suunnilleen 3 hehtaaria ja hautapaikkojen määrä lähes 3000. Vesilahden hautausmaa ja Kirkonkylän miljöö on kokonaisuudessaan valtakunnallisesti kulttuurihistorian ja maiseman kannalta arvokasta aluetta. Hautausmaan vanha puusto luo arvokasta tunnelmaa. Valtalajina kasvaa rauduskoivu. Puut kasvavat erillisinä yksilöinä, kujanteissa tai ryhmissä.

Vesilahden hautausmaa jakautuu kolmeen erilaiseen kokonaisuuteen. Kirkkoa ympäröi alue, jonka tyypillisimmät muistomerkit ovat hyvin vanhoja, osa reunakivin ympäröityjä. Tällä alueella ovat myös sankarihaudat. (Kuva 4). Toinen osio, vuonna 1965 tehty

laajennus, on pieni, mutta sijaitsee keskeisellä paikalla kirkon pohjoispuolella. Kolmas omanlaisensa kokonaisuus on uusin osa hautausmaata vuodelta 1995, kooltaan noin kolmannes hautausmaan kokonaispinta-alasta. Tällä alueella on myös muistolehto. Uudelle hautausmaalle tyypillistä on sen rajautuminen muusta ympäristöstä. Kiviaidan sisäpuolella kohoaa aidan myötäisesti kasvavat alppiruusut ja pihlajat. Rajauksen sisäpuolella uusi hautausmaa on kohtalaisen avoin. Kolmas valtapuulaji on metsälehmus.

Kuva 3. Vesilahden hautausmaan vanhinta osaa ja kirkko.

Kuva 4. Vesilahden sankarihaudat ja sankaripatsas.

Kirkkoa ja samalla hautausmaata ympäröi lähes kauttaaltaan luonnonkiviäita. (Kuva 5).
Hautausmaalle leimallista ovat korkeuserot. (Kuva 6). Hautausmaa on lähes koko alaltaan pohjoiseen päin kohti viereistä järven lahtea laskevaa rinnettä. Hautausmaan reunalla sijaitsee siunauskappeli.

Kuva 5. Vesilahden hautausmaata ympäröivä kiviäita parkkipaikalta nähtynä.

Kuva 6. Uuden hautausmaan eteläistä puoliskoa.

4.2 Vesilahden hautausmaata koskevat ohjeistukset

Seurakunnan kirkkovaltuusto hyväksyy hautaustoimen ohjesäännön (Kirkkolaki, 3 luku, 35 §). Hautaustoimen ohjesääntö määrittelee hautojen yhtenäisen perushoidon, hautakirjanpidon, hautamuistomerkkien hyväksymisen ja hautausmaalla noudatettavan järjestyksen. Seurakunnan hautaustoimesta vastaa kirkkoneuvosto. Ohjesäännön mukaan kirkkoneuvosto huolehtii mm. hautausmaan katselmuksista. (Hautaustoimen ohjesääntö 2023)

Seurakunnan suorittama hautausmaan yleishoito ja omaisille kuuluva yksittäisen haudan määrätään hautausmaan hoitosuunnitelmassa. Haudoilte asennettavista muistomerkeistä on toimitettava suunnitelma. Muistomerkki on sijoitettava haudan rajojen sisäpuolelle. Asennustyön päätyttyä hauta on heti siistittävä. Haudan reunustaminen aidalla, kiveyksellä tms. on pääosin kielletty. Määräysten vastaisesti asennettu muistomerkki on korjattava. Muistomerkin hyväksymisestä päättää hautausmaan toiminnasta vastaava viranhaltija.

4.3 Vesilahden hautausmaan nykytilanne

Vesilahden seurakunnan hauta- ja kiinteistötoimen hoidettavana on hautausmaan lisäksi kirkon ja muiden kiinteistöjen piha-alueita: seurakuntatalo, Pappila, Narvan Kyläkirkko sekä vuoden 1918 muistomerkit. Hoidettavia alueita on eri puolella laajaa pitäjää. Hautatoimen rahoitus muodostuu valtionosuudesta, hautatoimen maksuista ja haudanhoitorahastosta. Vuonna 2024 hautauksia tehtiin 36 kpl. joista tuhkauksia 63 %. (Vesilahden seurakunnan tilinpäätös 2024)

Vesilahden hautausmaan käytäväverkosto on pääosin kivituhkapintaista ja hauta-alueet leikattavaa nurmea tai reunakivellisiä hiekkahautoja. Alueella on paljon puustoa, joista suurin osa on melko vanhaa. Hautausmaata on laajennettu vuosina 1890, 1963 ja 1995. Hautausmaan muistomerkit on inventoitu 1990-luvulla.

4.3.1 Henkilöstö

Hautausmaan hoidon vakituiseen henkilökuntaan kuuluu seurakuntamestarin lisäksi hautausmaatyöntekijä. Kausityöntekijöitä on kolme, kesätyöntekijöitä noin 10. Kausityöntekijöissä ei ole juuri vaihtuvuutta, mikä helpottaa rekrytointia ja perehdyttämistä. Työnjohdon päävastuu on seurakuntamestarilla.

Kesätyöntekijöinä on viime vuosina ollut pääosin 16 vuotta täyttäneitä nuoria. Osa nuorista on ollut työssä kesäkuun, osa heinäkuun. Kesäkaudella 2024 Vesilahden seurakunta työllisti muutaman palkkatuettavan. Pitkään työttöminä olleille työ oli henkisesti merkittävää.

4.3.2 Hoitokustannukset

Seurakunnan hoitoon otettujen hautojen hoitotöistä on luvallista periä enintään kustannuksia vastaava hinta (Hautausvoimilaki 2003). Vesilahden hautausmaalla hoitovaihtoehtoina ovat yksi (1), viisi (5) tai kymmenen (10) vuotta. Haudalle on mahdollista tilata myös pelkkä kastelupalvelu. Hautojen hoito alkaa vuosittain 1.5. ja päättyy 31.10. Haudan hoitoon sisältyy mullan vaihto kukkatilaan. Kukat istutetaan taimina. Omaisten istuttamat kevätkukat poistetaan kesäkukkien istutuksen yhteydessä. Hoidon hinta määräytyy haudan koon ja pinnan (nurmi/hiekka) mukaan.

Kesähoitoon kuuluu keväällä haudan siistiminen ja kukkapesän kevätkunnostus, kesällä kesäkukkien istutus ja hoito sekä haudan pinnan kunnossapito. Syksyllä kesäukat poistetaan ja hauta siistitään. Kasteluhoitoon kuuluu omaisten istuttamien kesäkukkien kastelu yhden kesän ajan.

Vesilahdessa hautainhoitorahaston hinnoittelu perustuu todellisiin kustannuksiin. Esimerkiksi hiekkahaudan työllistävyys huomioidaan maksuissa eli omaisilta perittävä hoitohinta on hiekkahaudassa korkeampi. Sen sijaan työmenekkejä syntyy kasteluhautoilla, sillä kasteltavien kukkien määrä ei vaikuta hintaan. (Liite 2.)

Kuva 7. Seurakunnan istuttama ja hoitama hauta.

Kaikki omaiset eivät hoida hautoja itse tai tekemällä hoitosopimuksia. Nurmikko leikataan kuitenkin kaikilta haudoilta, ja muistomerkkien taustat siistitään siimaleikkurilla. Näin hautausmaan yleisilme ei kärsi liikaa. Hautausmaan yleisiä alueita ylläpidetään verovaroin, joiden pienentyminen aiheuttaa riittämättömyyttä työntekijöiden palkkauksessa.

4.3.3 Hautakirjanpito

Seurakunnan tehtävä on ylläpitää hauta- ja vainajarekisteriä, joista luovutetaan tietoja lähiomaisille ja sukututkimukseen. Sähköinen hautakirjanpito-ohjelma on ollut Vesilahden seurakunnan hautatoimen henkilökunnan käytössä jo yli 20 vuotta. Monet seurakunnat ovat helpottaneet hautapaikkojen löytämistä suurelle yleisölle verkkopalvelujen avulla. Se säästää työntekijöiden aikaa ja voimavaroja.

Vuoden 2025 aikana Vesilahden seurakunta liittyy hautahakupalveluun. Palvelusta etsitään hautapaikkaa vainajan nimellä, ja sovelluksen karttapalvelu näyttää haudan sijainnin hautausmaalla. Palvelu tulee olemaan varmasti hautausmaalle vierailleville mieleinen. Se palvelee koko Suomessa ihmisiä, joiden läheinen on haudattu Vesilahden hautausmaalle.

4.3.4 Haudanhoitosopimukset

Hautaoikeuden haltija vastaa haudan hoidosta. Seurakunnan on mahdollista tehdä omaisten kanssa sopimus siitä, että seurakunta ottaa hoitaakseen haudan määräajaksi sovittuun hintaan (Kirkkolaki 17 §). Haudan hoidosta laaditaan sopimus, jossa sovitaan hoidon pituus, hoitomaksu ja hoitotehtävät. Seurakunta hoitaa hautauksen jälkeen haudan

peruskunnostuksen. Sopimukset suositellaan tehtäväksi enintään 10 vuoden ajaksi. Haudan hoitoon perittyä maksua ei voi siirtää toiseen tarkoitukseen. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2020)

Vesilahden seurakunnassa haudanhoidon voi tilata soittamalla kirkkoherranvirastoon, seurakuntamestarille tai sähköpostitse. Hoitosopimuksen maksu peritään koko sopimuskaudelta sopimuksen alkamisvuonna. Hoitosopimuksen päättyessä asiakkaat saavat tarjouksen haudanhoidon jatkamisesta.

4.3.5 Arkkuhautaukset/tuhkahautaukset

Suomen hautaustoimilaki tuntee vain kaksi tapaa haudata vainaja: arkkuhautaus tai tuhkahautaus. Hautaustavan valinnassa tulee kunnioittaa vainajan tahtoa. Yhä useampi tekee hautaustoimistossa ennakkosopimuksen hautausjärjestelyistä. Jos vainajalla ei ollut toiveita hautaustavasta, omaiset saavat päättää sen. (Hautaustoimilaki 2003)

Arkkuhautaus on perinteinen tapa. Sitä varten suvulla tulee olla arkkuhauta, jossa on tilaa uudelle vainajalle tai tulee lunastaa uusi arkkuhautapaikka. Tuhkahautauksessa tuhka voidaan haudata arkku- tai urnahautaan tai muistolehtoon. Tuhkan sirottelu muualle kuin hautausmaalle on tietyin ehdoin mahdollista.

4.3.6 Muistolehto

Tuhkatut vainajat voidaan haudata esimerkiksi hautausmaalla sijaitsevaan muistolehtoon. Tuhka on mahdollista sijoittaa muistolehtoon joko maatuovassa uurnassa tai ilman. Muistolehdossa on laattoja, jotka sisältävät vainajan nimen ja syntymä- ja kuolinpäivän. (Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä)

Vesilahden hautausmaan muistolehto on hautausmaan uudella osalla. Se on yhtenäinen hauta-alue, jossa yksittäisen hautasijan koko on 30 cm x 30 cm. Omaiset saavat olla mukana tuhkan hautauksessa muistolehtoon. Omaisten kukille ja kynttilöille on oma paikkansa. Sinne saa tuoda vain leikkokukkia.

Muistolehdon kävelyalue on kivetty. Kesäkuussa muistolehdon reunassa kukkivat alppiruusut. Havupuuna on käytetty serbiankuusta. Muistolehdon rajana kulkee kiviaita,

johon myös vainajien nimilaatat kiinnitetään. Muistolehtoon on mahdollista haudata myös anonyymisti.

4.3.7 Käytävät

Vesilahden hautausmaalla on laaja kivituhkapintainen käytäväverkosto. Resurssien puutteen vuoksi osan sivukäytävistä on annettu ruohottua. Ajoneuvoliikenne ja pysäköinti on sallittua erikseen osoitetuilla alueilla. Ajoneuvot eivät saa olla niin painavia, että vaurioittavat käytäviä.

Talvikunnossapito on pääosin urakoitsijan suorittamaa koneellista kunnossapitoa. Siihen kuuluu pääkäytävien auraus ja hiekoitus. Pääväyliltä haudalle johtavien saattoväylien hoito sovitaan viikoittain erikseen. Kirkon, kappelin sekä hautausmaan kulkuväylien kuljettavuus tarkistetaan ennen tilaisuuksien alkua. (Liite 2)

4.3.8 Istutusalueet

Vesilahden hautausmaalle on tehty selkeät istutussuunnitelmat vuonna 1995 hautausmaan laajennuksen yhteydessä. Uuden hautausmaan aluspalkkirivien väleihin on suunnitelman mukaan istutettu pensaita tai perennoja. Perustamisvaiheessa istutukset ovat lisänneet kustannuksia, mutta jatkossa ne ovat vähentäneet työkustannuksia.

Vesilahden hautausmaan yleisimmät istutetut kasvit: lehtipuista koivu, kotipihlaja, suomenpihlaja ja puistolehmus; havupuista serbiankuusi ja kanadantuija; lehtipensaista virpiangervo, norjanangervo ja orapihlaja. 1960-luvulla perustetulle laajennusalueelle on istutettu pensasaitoja hautarivien väliin.

Vesilahden hautausmaan kasvivalinnoissa on suosittu Suomen ilmastoon sopeutuneita kasvilajeja. Yleisten alueiden kasvillisuuden hoito kuuluu seurakunnalle. Haudoilte istutettujen kasvien tulee pysyä hautakiveä matalampina, eikä niille istuteta pensaita tai puita.

4.3.9 Nurmikot

Pitkillä poutajaksoilla osa Vesilahden hautausmaan nurmikoista kulottuu ruskeaksi. Suurien pinta-alojen kastelu tulisi liian kalliiksi. Lisäksi vesipisteitä on kastelua varten liian harvassa.

Jo muutaman sadettimen samanaikainen käyttö laskisi vesijohtoverkon painetta. Suurten puiden varjostamilla alueilla nurmikko kasvaa heikosti. Oma haasteensa on myös omaisten tapa tuoda haudoille muistoesineitä. Ruohonleikkurilla ajaminen keskeytyy, kun tavaroita on siirrettävä pois tieltä.

Nurmikon hoitoon Vesilahden hautausmaalla kuuluu paikkaus, leikkaus ja rajaus. Keväällä nurmikoilta poistetaan lehdet ja hiekoitussepele. Nurmikoiden paikkaukset tehdään heti, kun se on mahdollista. Paikkausta suoritetaan pitkin kasvukautta. Hautakivien, valopylväiden ja puiden ympäristöt siistitään siimaleikkurilla. Hoitohautojen siistiminen siimaleikkurilla sisältyy hoitoon. Käytävien ja istutusten reunat rajataan, päällystemateriaalia ja kasvualustaa lisätään tarvittaessa. Syksyllä nurmikoilta poistetaan lehdet lehtipuhaltimella ja haravoimalla. (Liite 2)

4.3.10 Muistomerkit

Muistomerkin hoito kuuluu aina hautapaikan haltijalle, mutta niihin kohdistuvista muutoksista tulee olla yhteydessä hautausmaan henkilökuntaan. Uusien muistomerkkien hankintaan Vesilahden seurakunnalla on ohjeistus, ja niistä tulee esittää seurakuntamestarille suunnitelma. Muistomerkin tulee olla hautausmaan yleiskuvaan sopiva. Ohjeen avulla varmistetaan, ettei muistomerkki vaikeuta hautaamista. Hautarivien välien hoitamiseen pitää jäädä esteettömät olosuhteet. Muistomerkin tilaaja vastaa ohjeiden noudattamisesta. Haudan reunustaminen on kielletty.

Vesilahden hautausmaalle asennettavista muistomerkeistä tehdään ilmoitus ennen asentamista sähköpostiin tai puhelimitse. Ilmoitus sisältää vainajan nimen, muistomerkin koon, asennuksen ajankohdan ja valmistajan yhteystiedot. Muistomerkki sijoitetaan haudan rajojen sisäpuolelle, ja siihen on tehtävä hyvä perustus. Muistomerkki asetetaan tukevasti vaakasuoraan. Viereisille haudoille mahdollisesti aiheutetut vahingot korjataan heti. Muistomerkkien enimmäismitat ovat urna-alueella 70 x 70 cm ja uudella hautausmaalla 80 x 80 cm. Vanhoilla hautausmaan osilla kivien kokoa ei ole rajattu.

Muistomerkin turvallisuudesta vastaa hautaoikeuden haltija. Kallistunut muistomerkki on vaaraksi niin omaisille kuin hautausmaan työntekijöille. Seurakunta korjaa vain sellaisen muistomerkin, jonka vaurioituminen johtuu seurakunnan toimenpiteestä. Muistomerkin tilaaja huolehtii siitä, että muistomerkin asennus on tehty huolellisesti. (Liite 2)

4.3.11 Varusteet ja kalusteet

Haudankaivuu Vesilahden seurakunnassa on ulkoistettu yksityiselle yrittäjälle. Yrittäjällä on kaivuuseen tarvittavat koneet, muut varusteet on seurakunnalla. Arkkuhautojen tukemista varten Vesilahden seurakunnalla on käytössä pääosin perinteiset puiset hautalankut ja kävelytasot. Hautausmaan laajennusosalle on omat alumiiniset reunatasot ja elementeistä kasattavat sortumasuojat. Muistomerkkien siirtoa varten on teräsrakenteiset hautakivikärryt. Talvella hautojen sulatusta varten on alumiiniset roudansulattajat, uurnapaikkojen sulatukseen oma pienempi malli. Avoimet haudat suojataan lujitemuovisilla hautapeitteillä, joissa on kivistä tai tekonurmipinta.

Kesäaikaan eri puolilla hautausmaata on kymmenkunta teräsrunkoista puistonpenkkiä, joiden istuinosa ja selkänoja ovat kestopuuta. Samoin eri puolille hautausmaata on sijoitettu peltisiä tai muovisia roska-astioita sekä pylväsvalaisimia, joista osassa on pistorasiat. Pysäköintipaikalla on valaistu opastetaulu, jossa on hautausmaan kartta sekä ohjeistusta ja yhteystietoja.

4.3.12 Koneet

Hautausmaan kunnossapito edellyttää tietyntasoista koneresurssia. Tähän voidaan käyttää myös ulkoista työvoimaa ja kalustoa. Kirkon Ympäristödiplomi auttaa miettimään koneiden hankintaa entistä enemmän. Niiden hankintaan vaikuttavat kustannukset.

Vesilahden seurakunnassa käytetään ulkopuolisia urakoitsijoita esimerkiksi puiden hoitoon sekä alueiden talviurakointiin. Seurakunnan omia koneita huolletaan ja korjataan huoltoliikkeissä. Pienkoneissa on alettu siirtyä akkukäyttöisiin. Hautausmaan omaa koneresurssia ovat ajettava konekalusto, moottorikäyttöinen pienkalusto ja käsityökalut. Hoitosuunnitelmassa kerrotaan hautausmaan kunnossapidossa tarvittavista koneista. (Liite 2).

4.3.13 Kemikaalit

Vesilahden hautausmaalla pyritään minimoimaan ympäristölle haitallisten kemikaalien käyttöä, suositaan haitattomampia aineita ja hoitoteknisiä keinoja. Rikkaruohoja torjutaan mekaanisesti kitkemällä. Se on rankka, mutta tehokas tapa. Kemiollista rikkakasvien torjuntaa käytetään vain lisänä hiekkakäytävillä.

Lannoitteina käytetään hidasvaikutteisia luonnonlannoitteita, ja lannoitus on täsmällistä. Kemikaalien käyttöä vältetään myös ennakoimalla: valitaan hautausmaaolosuhteissa parhaiten menestyviä kasvilajeja, käytetään puhtaita kasvualustoja ja hoidetaan kasveja oikein.

4.3.14 Jätehuolto

Vesilahden hautausmaalla on järjestetty jätteiden lajittelua seuraavasti: puutarhajäte, sekajäte ja risut ym. palava jäte. Puutarhajätteeseen kuuluvat kasvit, kasvinosat, multa ja muu helposti maatuva puutarhajäte. Sekajätteeseen kuuluvat kynttilät, ruukut, maljakot, kukkalaitteet sekä muu hautausmaalla syntyvä jäte (muovi, pahvi, paperi, pienmetalli). Havut ja risut lajitellaan erikseen.

Hautausmaan jätepiisteet on tarkoitus uudistaa ja päivittää vuoden 2025 aikana. Hautausmaan yksi keskeisimmistä kehityskohteista on toimiva jätehuolto. Seurakunta toivoo, että myös hautausmaalla kävijät kierrättävät jätteet oikein ja huolehtivat roskat niille tarkoitettuihin jäteastioihin.

4.3.15 Talvihoito

Hautausmaan talvihoitoa ovat lumenpoisto, liukkauden torjunta ja hiekoitushiekkojen poisto. Vesilahden hautausmaalla liukkauden torjuntaan käytetään sepeliä. Hiekoitushiekat harjataan pois kevätsiivouksessa. Kirkon, kappelin ja hautausmaan kulkuväylien kuljettavuus tarkistetaan ennen tilaisuuksien alkua.

Talvihoito tapahtuu pääosin urakoitsijan työnä koneellisesti erikseen sovituilla kulkuväylillä. Käsilumityöt portaiden ja ovien edustoilla tehdään omana työnä. Sankaripatsaan ja käytävien auraus tehdään omana työnä itsenäisyyspäivänä, jouluaattona sekä yleisiin sepeleenlaskutilaisuuksiin. (Liite 2.)

4.4 Hautausmaan hoidon haasteita

Sorapintaisen käytäväverkoston siistinä pitämiseen ei Vesilahden hautausmaalla kaikilta osin pystytä, sillä ne vaativat paljon työtä. Suurena haasteena on myös puuston säilyttäminen elinvoimaisena. Hautausmaalla puut joutuvat koville. Kaivamisen yhteydessä juuria katkeaa. Kolhut ja repeämät toimivat haitallisten sienten väylinä puuhun. Vastuu

puiden kunnosta on kiinteistön omistajalla. Puuvartisten kasvien istuttaminen haudoille on kiellettyä.

Luonnon monimuotoisuuden lisääminen on haasteellista. Nurmikenttää on helpointa hoitaa ja korjata. Muu kasvillisuus vaatisi uudelleenistutuksia ja kitkemistä, mikä työllistäisi ja syntyisi lisää kustannuksia. Hautausmaalla vierailevat eivät välttämättä mieltäisi niittymäistä aluetta hautausmaaksi. Alueiden niitto vaatisi omat koneensa, joita ei ole kannattavaa hankkia pienille alueille, ja ne vaatisivat myös ammattitaitoista henkilökuntaa. Hautojen hoitomuotoja on perinteisellä hautausmaalla hankala muuttaa, se vaatisi koko hautausmaakulttuurin muutosta. (Mäkijärvi, 2017)

5 Kehittämisehdotukset

Työn alkuperäisenä tavoitteena oli tuottaa Hautausmaan hoitosuunnitelma Vesilahden seurakunnalle, ja siihen päästiin: Vesilahden hautausmaan hoito-ohjeet koottiin kirjalliseen muotoon. Työskentelen itse Vesilahden hautausmaalla, joten toimintaympäristö on entuudestaan tuttu. Lisäksi olen kysellyt tietoja muilta hautausmaan työntekijöiltä. Hoitosuunnitelmaa kirjoittaessani huomasin valokuvanneeni liian vähän, mutta onneksi olen saanut kuvia ja julkaisulupia käyttööni. Hoitosuunnitelman työstäminen olisi kannattanut aloittaa kesäkaudella, silloin olisin ehtinyt ottaa tarkoituksenmukaisia kuvia ja haastatella työntekijöitä perusteellisemmin.

Opinnäytetyösuunnitelmassani olin päättänyt jättää vähemmälle huomiolle viheralueiden kunnossapito- ja puhtaanapitoluokitukset, koska arvioin, että niiden soveltaminen Vesilahden hautausmaan olosuhteisiin osoittautuu liian haastavaksi. Tästä syystä kunnossapito- ja hoitoluokituksia ei ole tässä opinnäytetyössä käsitelty.

Suomalaisten hautausmaiden historiaan tutustuminen oli kiehtovaa. Mielessäni ovat Vesilahden hautausmaalla monilla vanhoilla haudoilla ja niiden ympäristössä komeilevat kotkansiipikasvustot, jotka on todennäköisesti tuotu aikoinaan maalaistalojen pihapiireistä omaisten hautoja koristamaan. Vesilahden hautausmaalle tyypillistä on puiden käyttö ja puistomaisuus, ja sillä on pitkä historia myös istutettuna ympäristönä.

Seurakunnan on hautausmaata hoitaessa sovittava yhteen kirkolle määrätyt tehtävät ja taloudelliset realiteetit. Työntekijöiden rekrytoinnissa voidaan huomioida muitakin perusteita kuin pätevyys. Kirkon Ympäristödiplomi kehottaa hoitamaan hautausmaata

luonnonmukaisempaan suuntaan. Vesilahden seurakunta ei ole hakenut Ympäristödiplomia, mutta on kenties tarpeen harkita sen noudattamista soveltuvin osin. Monimuotoista luonnonympäristön lajistoa voisi säilyttää turvaamalla niiden elinympäristöt esimerkiksi hautausmaan vanhimmalla osastolla.

Hautausvoimilain mukaan hautausmaata on hoidettava vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla. Kotkansiipihautojen aikakaudella kunnioitus näkyi luonnonmukaisessa ympäristössä, nykyaikana kunnioituksena pidetään leikattua nurmikkoa. Aina hoitotavoitteissa ei päästä kiitettävään tulokseen. Seurakunnan olisi hyvä tarkistaa, mitä palveluja on varaa tarjota seurakunnan varoin, ja mistä voitaisiin periä maksu. Seurakuntarakenteiden uudelleenjärjestely saattaa olla todellisuutta jossain vaiheessa, ja se voi tuoda niin hyvää kuin uusia haasteitakin.

Vesilahden hautausmaata voitaisiin mielestäni kehittää kohti luonnonmukaisuutta. Kuivia nurmialueita ja haudan pintoja voitaisiin kylvää kedoksi. Perhosten ja muiden hyönteisten lisääntyessä lintumääräkin kasvaisi. Puiden turvallisuudesta on huolehdittu antamalla arboristin inventoida ne, mutta seurakunnan työntekijöiden osaamista puiden hoidossa voisi kehittää.

Hoitosuunnitelmassa kuvataan hautausmaan yleisilmettä ja ominaisuuksia. Hoidon tarpeet vaihtelevat osastoittain. Vastuunjaon määrittäminen selkiyttää töitä. Hautausmaata on tähänkin asti hoidettu tasokkaasti, ja nyt toimenpiteet on kirjattu hoitosuunnitelmaan. Sen laatiminen on täysin perusteltua ja antaa suuntaa tulevaisuuteen. Hautausmaalla työskenteleville se tuo selkeyttä työtehtäviin ja herättää pohtimaan niiden tarkoituksenmukaisuutta.

Viheralueena Vesilahden hautausmaa on tärkeä osa Vesilahden Kirkonkylää. Ympäristönä hautausmaa herättää siellä vieraillevissa tunteita. Kaikkien hautausmaan hoitotehtävien kohdalla toimenpiteitä ei voi eikä tarvitse muuttaa, ja ainakin muutosten toteuttamiseen on varattava aikaa. Kehittyminen on kuitenkin elinehto myös hautausmaan toiminnalle.

Lähteet

- Edustaja-aloite kirkolliskokoukselle (2024) *Aloite seurakuntarakenteen muuttamiseksi*. Haettu 31.3.2025 osoitteesta [Kirkolliskokous – Kyrkomötet](#)
- Halonen, K. (2021) *Kirkko ja kaupunki*. Haettu 28.3.2025 osoitteesta [Hautausmaat ovat kaipuun ja katoavaisuuden puutarhoja, ja pyhäinpäivänä niillä vierailee noin puolet suomalaisista - Kirkko ja kaupunki](#)
- Jalava, M. (2022) *Seurakuntarakenneuudistuksen uusi tuleminen*. Kotimaa. Haettu 31.3.2025 osoitteesta [Seurakuntarakenneuudistuksen uusi tuleminen - Kotimaa](#)
- Kaatuneiden muistosäätiö (n.d.). *Sankarihautausmaat*. Haettu 28.3.2025 osoitteesta [Sankarihautausmaat | Kaatuneiden Muistosäätiö](#)
- Koivisto, P ja Malinen-Lallukka E. (2024) *Ilmastonmuutoksen vaikutukset kasvillisuuden valintaan*. Haettu 1.4.2025 osoitteesta [Ilmastonmuutoksen vaikutukset kasvillisuuden valintaan | LAB Open](#)
- Kuivasaari, M. (2024) *Hautausmaiden ryhmäkasvien mahdolliset korvaajat*. Haettu 28.3.2025 osoitteesta https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/859990/Kuivasaari_%20Marjut.pdf?sequence=2
- Memoria (n.d.). *Hautauskulttuuri Suomessa*. Haettu 8.5.2025 osoitteesta [Hautauskulttuuri Suomessa - Memoria hautaustoimistot](#)
- Museovirasto (n.d.). *Arkeologisen kulttuuriperinnön opas*. Haettu 27.3.2025 osoitteesta [wiki:hautausmaa \[Arkeologisen kulttuuriperinnön opas\]](#)
- Mäkijärvi, J. (2017) *Luonnon monimuotoisuus hautausmailla*. Haettu 12.4.2025 osoitteesta [Microsoft Word - opinnäytetyö jutta makijarvi 091017.docx](#)
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko (2020). *Haudanhoitosopimusten hallinnointi ja kirjanpito*. Haettu 7.4.2025 osoitteesta <https://evl.fi/documents/1327140/0/Haudanhoitosopimusten+hallinnointi+ja+kirjanpito+-+17.6.2020.pdf/f106a90d-229f-28f3-df0a-3da912b090bc?t=1593597436168>
- Tajakka, H. (toim).(2023). *Hautausmaan hoitosuunnitelman laadintaopas*. Seurakuntapuutarhurit ry. Haettu 29.3.2025 osoitteesta [Hautausmaan hoitosuunnitelma - EVL Plus](#)
- Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä (n.d.). Haettu 7.5.2025 osoitteesta [Tuhkahautaus - Turun ja Kaarinan seurakunnat](#)

Vesilahden kirkko ja hautausmaa

Hautausmaan hoitosuunnitelma

Vesilahden seurakunta

Kirkkoneuvosto xx.xx.2025 § xxx liite n:o x

Kirkkovaltuusto xx.xx.2025 § xxx liite n:o x

6 Sisällys

1. YLEISTÄ

- Johdanto
- Hautaustoimen tehtävä ja tavoitteet
- Ohjaava lainsäädäntö ja lupakäytännöt
- Hautausmaan esittely
- Kirkon ympäristödiplomi
- Hautausmaa ja kulttuuriympäristön vaaliminen
- Hautausmaiden kunnossapidon vastuut
- Hautainhoitorahaston toiminta ja sopimushautojen hoito
- Hoitamattomat haudat
- Hautaukseen liittyvät toimintatavat
- Hautausmaan hoitosuunnitelman hyväksyminen ja käyttöönotto

2. KUNNOSSAPITO

- Hautausmaan kunnossapidon tavoite
- Hautausmaan yleinen kunnossapito

3. KUNNOSSAPIDON KEHITTÄMINEN

- Hautausmaan kunnossapidon resurssit
- Hautausmaan kunnossapidon suunnittelu
- KÄSITTEET
- KIRJALLISUUS
- LIITTEET
- Liite 1 Hautausmaan kartta

1. YLEISTÄ

Johdanto

Hautaus-toimilain mukaan Suomen evankelisluterilaisen kirkon seurakunnilla on velvollisuus ylläpitää yleisiä hautausmaita. Hautausmaalle laaditaan kirkkojärjestyksen 3 luvun 58 §:n mukainen hoitosuunnitelma. Kirkkolain 3 luvun 33 §:n mukaisesti hautaoikeuden haltija vastaa haudan hoitamisesta. Verovaroja ei saa käyttää yksityisten hautojen hoitamiseen.

Hautaus-toimen tehtävä ja tavoitteet

Hautaus-toimella tarkoitetaan hautausmaan hallintoa, suunnittelua, rakentamista ja kunnossapitoa sekä hautauksiin liittyviä tehtäviä. Hautausmaan kulttuuriperinnön vaaliminen on myös yksi hautaus-toimen tärkeä tehtävä. Hautausmaan ylläpitämiseksi tarvitaan jatkuvaa ja suunnitelmallista kunnossapitoa. Hautaus-toimi palvelee omaisia ja hautausmaalla kävijöitä hautaus-toimeen liittyvissä asioissa.

Ohjaava lainsäädäntö ja lupakäytännöt

Hautausmaita koskevat monet lait ja asetukset. Kirkkolain mukaan kaikilla evankelisluterilaisen kirkon seurakunnilla tulee olla hautaus-toimen ohjesääntö. Hautausmaan käytössä noudatetaan hautausmaakaavaa ja hautausmaan käyttösuunnitelmaa. Seurakunnan oma strategia vaikuttaa myös hautausmaan kehittämiseen. Lisäksi hautausmaan rakentamiseen, kunnossapitoon ja kunnostamiseen liittyvät toimenpiteet voivat edellyttää kunnan viranomaisen myöntämää ympäristö-, rakennus-, toimenpide- tai maisematyölupaa tai museoviranomaisen lausuntoa.

Hautausmaiden kunnossapito perustuu seuraaviin lakeihin, asetuksiin, sääntöihin ja ohjeisiin: • hautaus-toimilaki (457/2003) • kirkkolaki (652/2023), 3 luku 21–37 §:t • kirkkojärjestys (657/2023), 3 luku 55–61 §:t • muinaismuistolaki (295/1963) • terveydensuojeluasetus (1280/1994), 7. luku, 39–42 § • järjestyslaki (612/2003) •

jätelaki (646/2011) • ympäristönsuojelulaki (527/2014) • maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) • vesilaki (587/2011) • hautaustoimen ohjesääntö • hautausmaakaava ja hautausmaan käyttösuunnitelma • seurakunnan strategia • kirkon ympäristödiplomi • kunnan yleis- ja asemakaavat sekä ympäristö-, rakennus-, toimenpide- ja maisematyöluvat.

Hautausmaan esittely

Tämä hoitosuunnitelma koskee Vesilahden seurakunnan hautausmaata. Kirkkolain, kirkkojärjestyksen ja hautaustoimilain mukaan hautausmaa tulee hoitaa sen arvoa vastaavalla tavalla. Nämä ohjeet koskevat kaikkia hautapaikkoja.

Vesilahden ensimmäinen kirkko on valmistunut vuonna 1422, ja hautausmaa on muodostunut sen ympärille nykyisen Rautialantien varrelle. Hautausmaalla sijaitsevat sankarihautausmaa ja Karjalaan jääneiden muistomerkki. Alueen koko on noin 3 ha. Hautausmaata rajaa kiviaita ja osin puinen lauta-aita, käytävät ovat kivituhkapintaiset ja hauta-alueet leikattavaa nurmea tai reunakivellisiä hiekkahautoja. Alueella on paljon puustoa, lehti- ja havupuita, joista suurin osa on melko vanhaa. Osalla osastoista hautarivien välissä kasvaa pensasistutukset.

Hautausmaata on laajennettu vuosina 1890, 1963 ja 1995 sekä täytetty täyttömaalla. Hautausmaa sijaitsee valtakunnallisesti kulttuurihistorian ja maiseman kannalta arvokkaalla alueella. Hautausmaan muistomerkit on inventoitu vuonna 19XX. Siunauskappelin lähetyviltä löytyy Muualle haudattujen muistomerkki. Hautausmaa viettää pohjoiseen päin kohti viereistä järven lahtea.

Hautausmaan reunalla sijaitsee 1800-luvulla valmistunut siunauskappeli. Hautausmaalla on vuonna 1995 käyttöön otettu urna-alue ja muistolehto. Muistolehtoalue on leikattavaa nurmea. Alueella on myös jonkin verran puita. Leikkokukka- ja kynttilätervehdyksille on yhteinen muistelupaikka. Alueelle on tulossa vuoden 2025 aikana ehostustoimenpiteitä.

Kirkon ympäristödiplomi

Kirkon ympäristödiplomi on seurakuntia varten laadittu järjestelmä, jonka avulla seurakunta voi kantaa ympäristövastuutaan. Lähtökohtana on seurakunnan johdon sitoutuminen sekä henkilöstön ja seurakuntalaisten vastuu. Järjestelmään on otettu myös kulttuuriseen kestävyYTEEN kuuluvia asioita. Lainsäädäntö vaatii ympäristövaikutusten huomioimista rakentamisessa, kiinteistönhoidossa, jätehuollossa ja metsänhoidossa. Kirkon ympäristödiplomin avulla voidaan tiedostaa toiminnan ympäristövaikutukset. (Kuva 1.)

Kuva 1. Kirkon Ympäristödiplomi

Ympäristödiplomilla

- Viljelemme ja varjelemme luomakuntaa.
- Turvaamme ympäristön elinkelpoisuutta.
- Vaalimme luonnon monimuotoisuutta.
- Hillitsemme ilmastonmuutosta.
- Suuntaamme kohden kirkon hiilineutraaliutta vuonna 2030.
- Kilvoittelemme, jotta tekemme vastaavat sanojamme.
- Edistämme ennakoivaa ympäristöajattelua; teemme jo tänään sitä mitä laki vaatii huomenna.
- Etsimme kustannussäästöjä.
- Tehostamme toimintoja ja resurssien käyttöä.
- Nivomme ympäristöasiat osaksi seurakunnan toimintaa.
- Tavoittelemme jatkuvan parantamisen ihannetta.
- Kuuntelemme ja osallistamme seurakuntalaisia yhteiseen ympäristötyöhön.

Hautausmaa ja kulttuuriympäristön vaaliminen

Kristilliset hautaukset ovat aina olleet jollain tavalla valvottuja. Vuonna 1684 annetussa kirkkolaisissa määrättiin, että kirkkotarhaa oli kunniallisesti hoidettava. Ne, joilla oli siihen taloudellinen mahdollisuus, hankkivat hautapaikan kirkon sisältä. Erityisesti aateliset ja suurtalonpojat käyttivät tätä tapaa. 1700-luvun puolivälissä alkoi keskustelu hautoihin liittyvistä vaaroista. Lääkärit olivat tuoneet julki haudoista

aiheutuvan vaaran. Hautaamiskielto kirkkoihin annettiin vuonna 1783. Lopullinen kielto annettiin vuonna 1822.

Vuonna 1805 määrättiin, ettei hautausmaita saanut enää perustaa kaupunkeihin tai kyliin. Lähes kaikkien kaupunkikirkkojen kirkkotarhojen käyttö lopetettiin. Uudet hautausmaat olivat yksinkertaisia ja pieniä. Hautausmaiden sisäinen järjestys oli yksinkertainen. Lähellä porttia tai kirkkoa oli varattu paikat varakkaimmille vainajille. Kansantarinat pelottavista hautausmaista kuvastavat niiden silloista tilaa.

Hautausmaiden vanhimmat muistomerkit olivat valkoisiksi maalattuja puuristejä. 1800-luvun jälkipuoliskolla yleistyivät valurautaiset muistomerkit, ja niiden suosio säilyi pitkälle 1900-luvulle saakka. Kiviset muistomerkit olivat maaseudulla harvinaisia.

Vuonna 1879 annetussa terveydenhoitoasetuksessa puututtiin hautausmaihin. Hautausmaan maaperän tuli olla hiekkapitoista, ja hautausmaiden tuli olla hyvin aidattuja. Seurakunnat veloitettiin tekemään Senaatille anomus hautausmaasta. Tämä pakotti monet seurakunnat etsimään aluetta uutta hautausmaata varten.

Vuonna 1919 perustettu Kristillinen Taideseura otti tehtäväkseen kirkollisen kulttuurin kohentamisen ja peräänkuulutti hautausmaiden vehreyttä. Yhteiskunnallista asemaa korostaneiden hautakivien sijaan olisi pystytettävä muistomerkkejä, joiden ”arvo ei ole kalleudessa”. Piispainkokous vahvisti vuonna 1929 hautausmaiden malliohjesäännön, jonka mukaan hautakivien tuli olla yhtenäistä tyyppiä.

Talvi- ja jatkosotien sankarihaudat nostivat hautausmaat yleiseen tietoisuuteen. Tämä kiinnitti huomion myös muun hautausmaan hoitotasoon. Hautausmaakäsikirja *Jumalan puistot kauniiksi* ilmestyi vuonna 1955. Hautauskäytäntöjen muutokset alkoivat saada sijaa. Kaikkiin kirkon hiippakuntiin perustettiin vuosien 1985-1988 aikana hautausmaakulttuuritoimikunnat.

Hautausmaat ovat perimmäisen tehtävänsä lisäksi kotipaikkatietouden ja lähiyhteisön historian kulmakiviä. Niitä suojellaan kaavoituksella, muinaismuistolailalla, kirkkolailalla ja hautaustoimilailalla. Kirkkolaki suojelee ennen

vuotta 1917 rakennetut kirkolliset rakennukset, kirkkopihan, hautausmaan aidat ja portit sekä sankarihautausmaan. Laki velvoittaa pitämään haudat hautausmaan arvoa vastaavasti hoidettuina.

Hautausmaan kunnossapidon vastuut

Kuva 2. Hautausmaan kunnossapidon vastuut

HAUTAUSTOIMI	HAUTAINHOITORAHASTO	OMAISET
Hautaustoimilaki 457/2003 5. luku 13 §	Kirkkolaki 652/2023 3.luku 33 §:n 2 mom.	Kirkkolaki 652/2023 3.luku 33 §
Hautausmaan ylläpitäjän tulee hoitaa hautausmaata sen arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla.	Seurakunta voi sopia hautaoikeuden haltijan kanssa, että seurakunta ottaa korvauksesta vastuun haudan hoidosta määräajaksi.	Haudat on pidettävä hautausmaan arvoa vastaavasti hoidettuina. Yksittäisen haudan hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija.

Seurakunnan hautaustoimen hoitovastuu

Hautaustoimilaissa säädetään, että hautausmaan ylläpitäjän tulee hoitaa hautausmaata sen arvoa vastaavalla tavalla. Hautaustoimen vastuulla on:

- käytävien ja pysäköintialueiden kunnossapito
- yleisten alueiden kasvillisuuden kunnossapito
- rakenteiden ja kalusteiden kunnossapito (portit, aidat, penkit, valaisimet, opasteet, hulevesijärjestelmät, kasteluvesijärjestelmät)
- yleinen puhtaanapito ja jätehuolto
- yhteisten muistelupaikkojen kunnossapito
- sankarihauta-alueen kunnossapito

Omaisten hoitovastuu

Kirkkolaisissa säädetään, että hautaoikeuden haltija vastaa siitä, että hautaa hoidetaan hautausmaan arvon mukaisesti. Omaiset kustantavat yksittäisen haudan hoitoon sekä hautamuistomerkkiin liittyvät kustannukset. Omaisten vastuulla on:

- hautamuistomerkin hoito
  - muistomerkki on asennettu suoraan. Muistomerkki oikaistaan ennen kuin se on vaarassa kaatua. Arkun tai uurnan maatumisen, routiva maa sekä puun juuret saattavat kallistaa muistomerkkiä.
- kukkapenkin hoito
  - kesäkukkien istuttaminen ei ole pakollista. Ne voidaan korvata monivuotisilla perennoilla tai leikattavalla nurmikolla.
  - mikäli kasvillisuutta istutetaan, ne hoidetaan niin, etteivät rikkakasvit kasva häiritsevästi.
  - kesäkukkien hoidossa huomioidaan, etteivät ne levitä kasvitauteja.
- nurmikon siistiminen
  - muistomerkkiin rajoittuva nurmikko pidetään siistinä
- muistoesineistä huolehtiminen. Lyhdyt viedään kesäksi pois.
- roskien poistaminen haudalta
- reunakivien rajaaman alueen hoito
- muistolehtoon ja muualle haudattujen muistomerkillä tuotujen kukkien ja kynttilöiden hoito
- seurakunnan muun ohjeistuksen noudattaminen

Hautainhoitorahaston toiminta ja sopimushautojen hoito

Kirkkolain mukaan seurakunta voi tehdä omaisten kanssa määräaikaisen sopimuksen haudan hoidosta korvausta vastaan. Haudanhoitosopimuksille on oma kustannuspaikka seurakunnan talousarviossa.

- Omaisille tarjotaan kolmen pituista haudanhoitoa: 1, 5 ja 10 vuotta. Hoitohautojen lukumäärä vaihtelee vuosittain. Haudan hoidosta peritään korkeintaan kustannuksia vastaava maksu.
- Seurakunnan haudanhoitoon sisältyy:
  - kukkapenkin hoito (kevätsiivous, kasvualustan vaihto ja lannoitus, kukkien istutus, kastelu ja kuihtuneiden kukkien ja lehtien poisto)
  - kukkapenkin kanttaus ja nurmikon siistiminen
  - rikkakasvien kitkeminen
  - reunakivellisellä haudalla pinnan hoito
  - syksyllä kesäkukkien poisto ja haudan siistiminen

Seurakunnan haudanhoitoon ei sisälly muistomerkin hoito.

Hoitamattomat haudat

Hautaoikeuden voi menettää, jos hauta on hoitamatta. Kirkkoneuvosto päättää näiden osalta mahdollisesta hautaoikeuden menetyksestä. Hoitamattomat haudat aiheuttavat epäsiistin yleisilmeen ja alentavat hautausmaan viihtyisyyttä.

Seurakunta kehottaa omaisia kunnostamaan hoitamattoman haudan. Ellei hautaa ole kehotuksesta huolimatta kunnostettu määräajassa, kirkkoneuvosto päättää haudan palautettavaksi seurakunnalle.

Hautaukseen liittyvät toimintatavat

- Hautauksen yhteydessä tehtävät työt voivat tilapäisesti heikentää hautausmaan turvallisuutta, toimivuutta, siisteyttä ja viihtyisyyttä. Talvella haudan sulatus ja lumityöt saattavat näyttää epäsiistiltä. Tilapäisen haitan aiheuttaminen ei hautausmaan ohjesäännön mukaan estä haudan avaamista.
- Seurakunta määrittää haudankaivuun yhteydessä syntyvien kaivuumassojen käsittelyn. Haudan kaivun yhteydessä syntyvä ylimääräinen maa-aines käsitellään ja sijoitetaan sille varatulle alueelle.
- Kaivuumassoja ei saa päätyä hautausmaan ulkopuolelle. Aiemmin haudatun vainajan jäännökset suojataan kaivamisen aikana, ja hautauksen jälkeen ne peitetään haudan pohjalle. Muistomerkki varastoidaan turvallisesti
- tarvittaessa haudankaivajan toimesta. Hautamuistomerkin ja muiden rakennelmien takaisin asentamisesta vastaavat omaiset.

Haudan avauksesta huolehtii aina seurakunta.

2. KUNNOSSAPITO

Hautausmaan kunnossapidon tavoite

Hautausmaan kunnossapidon tavoitteena on varmistaa hautausmaan toimivuus, viihtyisyys, esteettisyys, turvallisuus ja yleisilme. Hautausmaa on ensi sijassa hautaamista varten. Haudankaivuu voi häiritä tilapäisesti hautausmaan turvallisuutta ja pyhyyttä.

Kunnossapidon tavoitteisiin päästään siten, että suunnitellaan hautausmaan hoito tapahtuvaksi oikea-aikaisesti ja oikeilla työmenetelmillä. Tässä suunnitelmassa esitetään hautausmaan hoitotyöt, laadunvalvonta, työmenetelmät, ajan käyttö ja resurssit, erikseen sovittavat työt sekä muut hoidossa huomioitavat asiat.

Hautausmaan yleinen kunnossapito

Hautausmaan yleinen kunnossapito sisältää:

- talvihoidon
- puhtaanapidon
- rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoidon
- kasvillisuuden hoidon (nurmikot, kesäkukat, sipuli- ja mukulakasvit, perennat, pensaat ja puut)
- haitallisten vieraskasvien poiston
- kunto- ja turvallisuustarkastukset sekä inventoinnit
- järjestelmien hoidon ja käytön (valaistus, sulanapito, hulevesi, vedenjakelu, kastelu, valvonta- ja hälytysjärjestelmät)

Tehtävien tarkempi sisältö on esitetty TAULUKOISSA 1-7.

1) Hautausmaan talvihoito

Hoitotyöt

- Aorausmerkit lokakuun lopussa
- Lumenpoisto (aoraus, käsilumityöt, sohjon ja jään poisto hulevesikaivojen ritiläkansista)
- Liukkauden torjunta (hiekoitus)
- Hiekoitushiekkojen poisto ja pölynsidonta (mm. pesu, harjaus) urakoitsijan toimesta

Laadunvalvonta

- Kirkon, kappelin, seurakuntatalon ja kiinteistöjen sekä hautausmaan kulkuväylien kuljettavuus, esteettömyys ja turvallisuus tarkistetaan aina ennen tilaisuuksien alkua.
- Talvihoidon laatua ja alueiden turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden talvikauden kunnossapitotöiden ohella.

Työmenetelmät ja toimintatavat

- Liukkautta torjutaan hiekoittamalla sepelillä raekoko 4-8 mm. Kemiallista liukkauden torjuntaa ei käytetä.
- Hiekoitushiekat poistetaan kevätkunnostuksen yhteydessä päällysteiltä, nurmikoilta ja kasvillisuusistutuksista.
- Vesirakenteista poistetaan vesi muun syyskunnostuksen yhteydessä.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

- Talvihoito on pääosin urakoitsijan suorittamaa koneellista kunnossapitoa
- Muistokiviltä lumi poistetaan omana työnä
- Sankaripatsaan ja sen käytävien aoraus ja hiekoitus tehdään omana työnä itsenäisyyspäivänä, jouluaattona ja yleisiin seppelleenlaskutilaisuuksiin.
- Talvihoito tapahtuu erikseen sovitulla käytävillä

2) Hautausmaiden puhtaanapito ja jätehuolto

Hoitotyöt

- Roskien poisto (mm. irtoroskien keruu)
- Roska-astioiden tyhjennys kahden viikon välein, talvella kerran kuukaudessa tai tarvittaessa
- Siunaustilaisuuden jälkeen haudoille ja kukkienlaskupaikoille jätettyjen kukkien ja kukkalaitteiden keruu
- Päälysteiden puhtaanapito
- Kalusteiden, varusteiden ja suojien puhtaanapito
- Hautausmaan kevätsiivous, kun routa on sulanut
- Hautausmaan syys siivous

Laadunvalvonta

- Kirkon, kappelin, seurakuntatalon ja kiinteistöjen ulkoalueiden sekä hautausmaan siisteys ja turvallisuus tarkistetaan aina ennen tilaisuuksien alkua niillä alueilla, joihin tilaisuus tai toiminta kohdentuu.
- Puhtaanapidon laatua ja alueiden turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Siunaustilaisuuksien jälkeen haudoille jätetyt kukat ja kukkalaitteet poistetaan hautausmaaston ohjesäännön mukaisesti.

Kevätkunnostuksen yhteydessä haudoilta poistetaan kertakäyttöiset hautakynntilät ja -lyhdyt, havut ja kanervat sekä muut talvikoristeet.

Muistelupaikoilta ja yhteismuistomerkkialueilta:

- poistetaan palaneet kertakäyttöiset hautakynntilät ja rikkoutuneet koriste-esineet viikoittain
- puhdistetaan kulkuväylät ja kiveysalueet
- poistetaan huonoksi menneet ruukku- ja leikkokukat sekä muut kukkalaitteet ja muistokukat.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

- Alueilta poistetaan roskat: Työpäivinä (ma–pe): kerran viikossa
- Kalusteiden puhdistus tehdään: Vuosittain: tarvittaessa

- Kalusteiden pesu tehdään: Vuosittain tarvittaessa kerran kesäkaudessa

Ohje

- Kesäkaudella tarkoitetaan sulanmaan ajanjaksoa, jona aikana tehdään kesähoitoa. Ajanjakso sijoittuu huhti–lokakuulle.
- Kalusteella tarkoitetaan ulkokalusteita, ilmoitus- ja opastetauluja ja muita viheralueen kalusteita ja varusteita.

Erikseen sovittavat työtehtävät

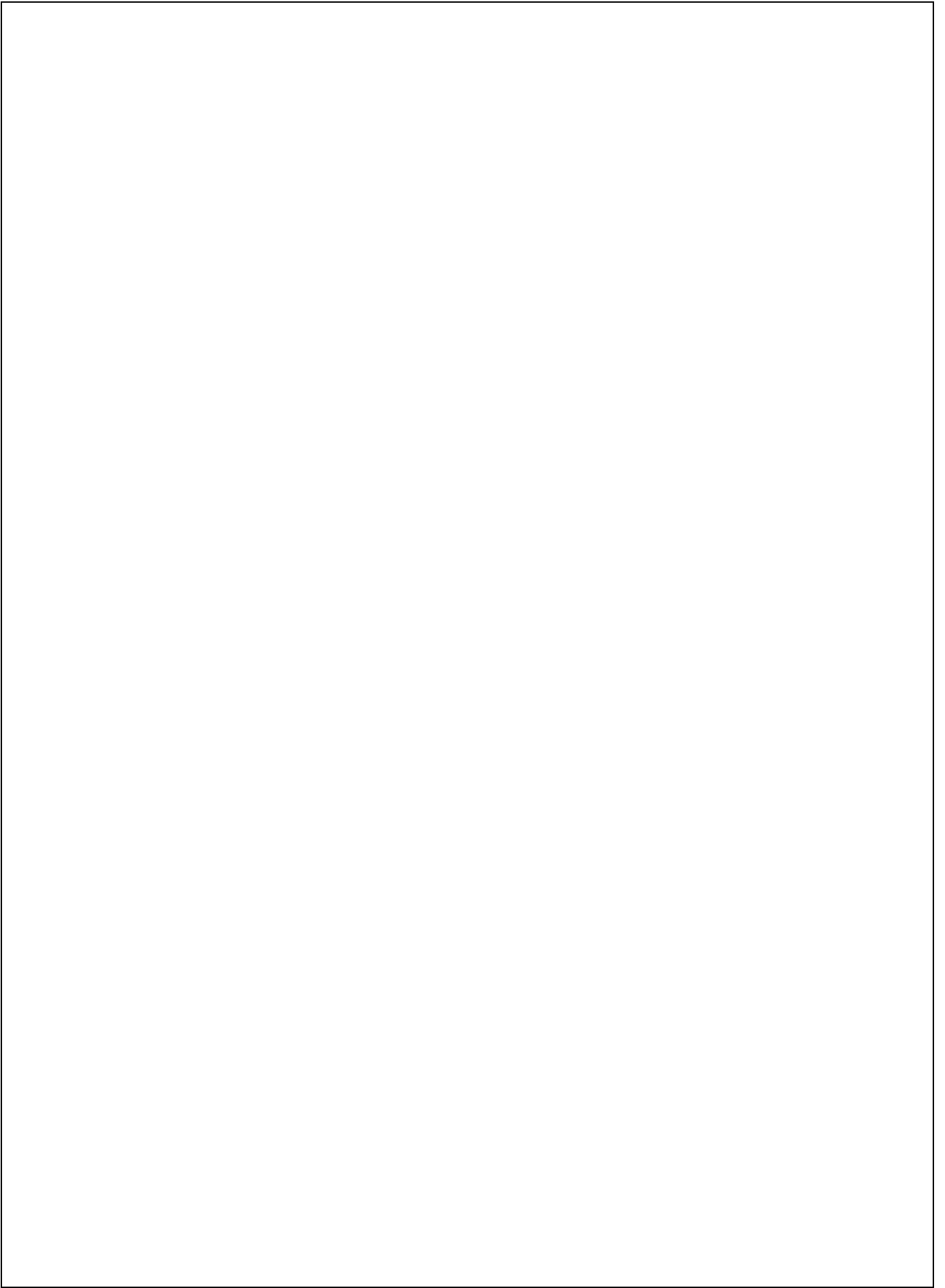
Vaarallisten jätteiden hävittäminen: koonti keskitetysti hautausmaan varaston metallikaappiin.

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Jätteen lajittelun jätejakeiden määrittely (puu- ja rakennusjäte, metallijäte, keräyspaperi, keräyspahvi, biojäte, energiajäte, sekajäte, SER-jäte eli sähkö- ja elektroniikkaromu, ongelmajäte).

Ohje

- Vaarallisia jätteitä ovat mm. jäteöljyt, kiinteä öljyinen jäte, akut, paristot, loistelamput, painekyllästetty puu, maalit, kasvinsuojeluaineet, huolto- ja korjauskemikaalit jne.
- Varastoitavista vaarallisista jätteistä pidetään kirjanpitoa, josta selviää tuoja, määrät ja tuotavan vaarallisen jätteen laatu sekä mihin toimitettu edelleen ja kenen toimesta.
- Jätteen lajittelun ohjeistus hautausmaalla kävijöille.
- Jättemäärän vähentäminen ja jätteen kierrätysmahdollisuudet (mm. kasvijätteen kompostointi tai haketus, ylijäämämaiden hyödyntäminen).
- Kasvijätteisiin kuuluvat ruohosilppu, lehdet, oksat, risut ja muut kasviperäiset jätteet.
- Ylijäämämaita syntyy hautaamisesta ja sitomattomien päällystealueiden kunnossapidosta.
- Ylijäämämaiden välivarastointi ja jatkokäsittely.
- Jättemaita ovat ylijäämämaat, joita ei voida hyödyntää hautausmaakäytössä, kuten savi. Ylijäämämaat haudatuilta alueilta sijoitetaan hautausmaa-alueelle. Muut ylijäämämaat voidaan toimittaa maankaatopaikalle.
- Suositukset omaisille (mm. perennojen käyttö istutuksissa, siirtyminen lyhdyissä poltettavien öljykynttilöiden käyttöön).
- Mahdolliset kevät- ja syystalkoot hautausmaalla kävijöille (mm. haravointitalkoot).

3) Hautausmaiden rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden huolto

Hoitotyöt

Rakenteiden hoito (mm. kuivatusrakenteet, päällysteet, muurit):

- kuivatusrakenteiden kiintoaineen ja tukkeutumien poisto
- ojien ja painanteiden avaaminen
- päällysteiden rajaus, tasaus, paikkaus, saumausmateriaalin lisäys, korkeuspoikkeamien korjaus, rikkakasvien torjunta

Varusteiden, kalusteiden ja suojien hoito (mm. penkit, pyörätelineet, roska-astiat, opasteet, pistorasiatolpat, aidat, katokset):

- toimintakunnon tarkastus
- suoristus
- mekanismien huolto
- pintojen paikkakäsittely
- kausimuutokset ja siirrot
- turvallisuudesta huolehtiminen

Laitteiden hoito (mm. yleisökäymälät):

- toimintakunnon tarkastus
- toimintakunnosta ja turvallisuudesta huolehtiminen

Huom! Talvihoito on esitetty taulukossa 1 Hautausmaan talvihoito.

Puhtaanapito on esitetty taulukossa 2 Hautausmaan puhtaanapito ja jätehuolto.

Laadunvalvonta

Rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoidon laatua ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Työmenetelmät ja toimintatavat

- Irtonaiset kalusteet ja varusteet viedään talvisäilöön tai siirretään pois talvihoidon edestä.
- Roska-astioiden kannet pidetään lumesta vapaana talvella.
- Huonokuntoiset roska-astiat, pyörätelineet, opasteet ja penkit vaihdetaan ehjiin.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

- Turvallisuutta vaarantavat vauriot korjataan välittömästi.
- Luonnonkivimuureista irronneet kivet asennetaan paikoilleen mahdollisimman pian.

Erikseen sovittavat työtehtävät

- Rakenteiden, kalusteiden, varusteiden, suojien, vesialtaiden ja -rakenteiden, kastelulaitteiden jne. korjaus eli uusiminen, siirto ja poisto.
- Pintakäsittelyiden uusiminen.
- Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden muistomerkkien hoito.
- Muistomerkkien kesäkaudenaikainen pesu.
- Hautamuistomerkin hoidossa noudatetaan Museoviraston julkaisun 'Hautamuistomerkkien hoito' ohjeita.
- Sankarihautausmaan hoidossa ja kunnostuksessa noudatetaan Museoviraston julkaisun 'Sankarihautausmaiden perinne, hoito ja kunnostus' ohjeita.

4) Hautausmaiden kasvillisuuden hoito

Hoitotyöt

- Kevätkunnostus
- Kalkitus ja lannoitus
- Kastelu
- Rikkakasvien ja haitallisten vieraskasvien torjunta
- Kasvitautilien ja tuholaisten torjunta
- Leikkaus ja siistiminen
- Istutusalueen rajaus
- Syyskunnostus
- Perennojen, sipuli- ja mukulakasvien jakaminen

- HUOM! Tähän sisältyy nurmikoiden, perenna-, sipuli- ja mukulakasvi-, pensas-, ja puuistutusten sekä kesäkukkien hoito.

- 'Siistiminen' tai 'siisti' ei automaattisesti tarkoita esimerkiksi sitä, että kasvijätteet on tarpeen 'siivota' pois kasvi-istutuksista. Kasvijätteet voidaan jättää ja/tai käsitellä esimerkiksi silppuamalla kasvi-istutusten kasvualustan katteeksi tai maanparannusaineeksi.
- 'Siistimisellä' tarkoitetaan myös hoitotöihin liittyvää työn jälkien siistimistä, jätteiden poistamista ja kunnossapitokohteen viimeistelyä ennen kohteesta poistumista.

Kasvillisuuden hoidon laatua tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Työmenetelmät ja toimintatavat

- Hautauksen jälkeen nurmikko kunnostetaan turvallisuuden vuoksi siinä vaiheessa, kun arkku tai urna maatuu ja maanpinta painuu.
- Kastelutarve tarkastetaan jokaisella hoitokerralla. Erityisesti kiinnitetään huomiota kesäkukkien kastelutarpeeseen. Kesäkukkien kastelu aloitetaan ennen kuin kuivumisen merkkejä esiintyy.
- Kesäkukkaistutus kastellaan tarvittaessa viikoittain/kaksi kertaa viikossa koko kasvukauden ajan. Istutusastioissa tai -altaissa kasvavat kesäkuukat tarvitsevat kastelua yleensä useammin kuin maassa kasvavat kausikasvit.
- Kastellaan mieluiten imeyttämällä vesi hitaasti kasvualustaan.

Erikseen sovittavat työtehtävät

- Lisätyövaraukset myrskyjen ja tuulisen sään jälkeen puista pudonneiden oksien ja kaatuneiden tai kallistuneiden puiden raivaamiseen.
- Syyskunnostuksen työvaraus alueilla, joilla on runsaasti lehtipuita ja/tai lehtikuusia.
- Sankarihauta-alueella pudonneet lehdet poistetaan syyskunnostuksen yhteydessä muutaman kerran ja viimeisen kerran, kun ympäröivät kasvit ovat pudottaneet lehtensä. Muilla kasvillisuusalueilla pudonneet lehdet poistetaan, kun ympäröivät kasvit ovat pääsääntöisesti pudottaneet lehtensä.
- Sankarihauta-alueen kesäkukkaistutukset kitketään tai harataan kerran viikossa. Muiden alueiden kesäkukkaistutukset kitketään tai harataan joka toinen viikko.

Sankarihauta-alueen kesäkukkaistutusten kasvualusta rajataan kasvukaudella joka toinen viikko. Muiden alueiden kesäkukkaistutusten kasvualusta rajataan kasvukaudella kerran kuukaudessa.

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

- Puiden silmämääräisen kuntoseurannan ja kuntoarviointien tulokset mm. puiden kaatotarpeen määrittelyssä.
- Vanhojen, kookkaiden ja onttojen jalojen lehtipuiden säilyttämismahdollisuudet monimuotoisuuden etenkin niissä elävän hyönteis-, sieni- ja jäkälälajiston säilyttämiseksi.
- Toistuvista haudankaivutöistä aiheutuvien juuristovaurioiden (mm. maan tiivistyminen ja paksujen ankkurijuurien katkeaminen) vaikutus pensaiden ja puiden säilymismahdollisuuteen.
- Kasvijätteen (mm. oksien, risujen, nurmikon leikkuujätteen, lehtien) hyödyntäminen istutusalueiden maanparantamisessa ja katteena.
- Talvituhoista, käytöstä ja kulumisesta aiheutuvat paikkaustarpeet.

Työkoneiden aiheuttaman maan tiivistymisen estäminen ja hallinta.

5) Hautausmaan haitallisten vieraslajien poisto

Hoitotyöt

- Haitallisen vieraskasvin torjunta ja poistaminen
- Kasvijätteen käsittely ja hävitys

Työmenetelmät ja toimintatavat

- Haitallisia vieraskasveja sisältävä kasvijäte ja maa-aines poistetaan, käsitellään ja kuljetetaan erityistä varovaisuutta noudattaen, jotta vieraskasvit eivät pääse leviämään.
- Kasvijätteen ja maa-aineksen käsittelyssä käytetyt työkoneet ja -välineet sekä kuljetuskalusto pestään huolellisesti ennen niiden käyttöä muussa käytössä.
- Huolehditaan, etteivät pesuvedet kulkeudu ympäristöön ja etteivät vieraskasvit leviä työntekijöiden jalkineiden mukana.

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Vieraslajit.fi -verkkosivuston ja ViherRiski-tietopankin (<https://www.vyl.fi/tietopankki/viherriski/>) tietojen hyödyntäminen hoidon suunnittelussa.

6) Hautausmaan kunto- ja turvallisuustarkastukset sekä -inventoinnit

Hoitotyöt

- Mittaukset ja kartoitukset
- Tulosten raportointi ja dokumentointi
- Muutos- ja korjausehdotukset

HUOM! Hautausmaalla tehtävät tarkastukset ja inventoinnit:

- puiden silmämääräinen kuntoseuranta
- puiden kuntoarviointi
- laitteiden ja järjestelmien tarkastus
- rakenteiden, kalusteiden ja varusteiden kuntoseuranta
- arvokkaiden hautojen ja hautamuistomerkkien inventointi
- hautamuistomerkkien turvallisuuden tarkastus
- hautojen hoitotason tarkastaminen.

Laadunvalvonta

Kunto- ja turvallisuustarkastuksien ja -inventointien laadunvalvonnassa varmistetaan, että tarkastukset tehdään suunnitellun aikataulun mukaan ja tarkastuskohteen edellyttämässä laajuudessa.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Haudan hoitamattomuuden seuranta toteutetaan erikseen sovitulla tavalla, kuten valokuvaamalla. Hoitamattoman haudan tietoihin kirjataan syy hoitamattomuudelle sekä mahdollinen haudan kunnostaminen.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Lakisääteinen hautausmaakatselmus kerran vuodessa. Katselmuksen toteuttaa kiinteistö- ja hautaustoimen johtokunnan nimeämät luottamushenkilöt. Katselmuksessa tarkastetaan muun muassa:

- hautaustoimen ohjesäännön noudattaminen
- hautausmaan käyttösuunnitelman noudattaminen
- hautakirjanpidon yhteneväisyys hautausmaalla tehtyjen toimenpiteiden kanssa
- hoitamattomien hautojen määrä
- sopimushautojen hoidon toteutus sopimusten ja/tai hautainhoitorahaston periaatteiden mukaan
- rakennusten ja hautausmaiden korjauksen ja perusparannuksen toteutuminen suunnitelmien mukaan.

Vaarallisten hautamuistomerkkien tarkastus ja ”tikutus” kerran vuodessa, toukokuussa.

Puiden kuntokartoitukset viiden vuoden välein.

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Hautausmaiden inventoinnissa noudatetaan Museoviraston julkaisun 'Hautausmaiden inventointiopas' ohjeita.

7) Hautausmaiden järjestelmien hoito- ja käyttö

Hoitotyöt

- Toimintakunnan tarkastus
- Toimintakunnosta ja turvallisuudesta huolehtiminen

HUOM! Tähän sisältyy:

- sähkönjakelujärjestelmät
- valaistusjärjestelmät
- hulevesijärjestelmät
- vedenjakelujärjestelmät
- kastelujärjestelmät

Laadunvalvonta

Järjestelmien laatua ja toimivuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Hautausmaan teknisiä järjestelmiä käytetään, huolletaan ja tarkastetaan valmistajan ohjeiden mukaan.

Vedenjakelujärjestelmät ja kastelujärjestelmät tyhjennetään syksyllä.

Erikseen sovittavat työtehtävät

Valaisimien, pistorasiatolppien ja sulanapitojärjestelmien kunto tarkistetaan syksyisin ja vialliset kunnostetaan välittömästi.

3. KUNNOSSAPIDON KEHITTÄMINEN

Hautausmaan kunnossapidon resurssit

A) Henkilöstö

Vesilahden seurakunnan hautaustoimi huolehtii hautausmaiden yleisten alueiden kunnossapidosta ja sopimushautojen hoidosta pääsääntöisesti omalla työvoimalla. Ulkopuolisia urakoitsijoita käytetään arkkuhautojen avauksessa, peitossa ja tiivistyksessä, osittain hautausmaan talvihoidossa sekä puidenhoidon palveluissa.

Vesilahden seurakunnan hautaustoimessa työskentelee vakituisesti 2 henkilöä, seurakuntamestari ja hautausmaatyöntekijä. Määräaikaisia työntekijöitä palkataan vuosittain noin 15 henkilöä erimittaisiin työsuhteisiin. Työskentelyaika määräaikaisissa työsuhteissa on pääsääntöisesti huhtikuun puolivälin ja lokakuun lopun välillä. Määräaikaista työntekijöistä yksi toimii hautausmaan kausityönjohtajana. Osa määräaikaisten hautausmaalla työskentelevien työstä kohdentuu sopimushautojen hoitoon, joiden kustannukset katetaan hautainhoitorahaston varoin. Muu osa kohdentuu hautausmaan yleishoitoon.

Yhteiskuntavastuuta kannetaan työllistämällä työharjoittelijoita, työelämään tutustujia, yhdyskuntapalvelijoita ja satunnaisluontoisesti myös vapaaehtoisia.

Uudet työntekijät perehdytetään Vesilahden seurakunnan perehdytys suunnitelman mukaisesti. Määräaikaisille työntekijöille annetaan perehdytystä ensimmäisenä työpäivänä. Tähän on oma lomake. Perehdytys on jatkuvaa kauden edetessä (koneet ja laitteet). Uusi työvaihe perehdytetään työn alkaessa.

Hyödyllisiä/välttämättömiä koulutuksia ovat mm.:

- Suomen hautaustoiminnan keskusliitto ry:n ja Seurakuntapuutarhurit ry:n järjestämät koulutuspäivät
- Ensiapukoulutukset
- Työturvallisuuden ja toiminnan edellyttämät koulutukset (tulityö, tieturva 1, työturva)

B) Koneet, laitteet ja käsityökalut

Hautausmaan kunnossapidossa koneita tarvitaan eniten nurmikonhoidossa, mutta myös maa-ainesten ja kausikasvien kuljetuksessa, pensasalueiden uusimisessa ja hoitoleikkauksissa, puiden hoidossa, kasvijätteen, kalusteiden ja tarvikkeiden siirrossa

sekä syyskunnostustöissä ja talvikunnossapidossa. Lisäksi koneita tarvitaan hautaamiseen liittyvissä töissä. Hautausmaan kunnossapitoon käytettävä konekalusto muodostuukin pääsääntöisesti ajettavasta konekalustosta, moottorikäyttöisestä pienkonekalustosta ja käsityökaluista sekä niiden huoltoon käytettävistä koneista ja laitteista.

Ympäristösyistä ja koneiden käyttömukavuuden vuoksi pienkoneissa ollaan siirtymässä polttomoottorikoneista kevyempiin ja hiljaisimpiin akkukäyttöisiin koneisiin. Polttomoottorikäyttöisissä pienkoneissa käytetään ympäristöystävällisempää pienkonebenssiiniä.

Koneiden lisäksi hautausmaan kunnossapidossa on käytössä valikoima käsityökaluja. Hautausmaalla on myös omaisten käytössä käsityökaluja, kastelukannuja ja kottikärryjä. Myös näiden kunnosta ja riittävydestä huolehditaan vuosittain.

C) Rakennukset/toimitilat

Hautausmaatoiminnan edellytyksenä ovat riittävät sosiaali-, huolto- ja varastotilat sekä toimistotilat.

- Vesilahden hautausmaalla on huoltorakennus, jossa sijaitsevat WC- ja toimistotilat, varastotilat sekä konesuoja.
- Hautausmaan alueella on siunauskappeli ja kylmiö.
- Hautausmaan sosiaalitilat sijaitsevat seurakuntatalon yhteydessä.

D) Huoltoalueet

Hautausmaalla on erilliset huoltoalueet maa-ainesten ja kasvijätteen välivarastointiin ja käsittelyyn, kuten hautamaille, kasvualustoille, kivituhkalle, hiekalle, risuille ja oksille. Hautausmaalla kompostoidaan syntyneet eloperäiset ainekset.

Huoltoalueella säilytetään välivarastoissa seurakunnalle palautuneilta haudoilta poistettuja hautamuistomerkkejä ja reunakiviä. Huoltoalueella säilytetään koneiden lisälaitteita.

Hautausmaan kunnossapidon suunnittelu

Hautausmaan kunnossapidon tavoitteena on yleisilmeen siisteys, kasvillisuuden hyvinvointi, rakenteiden, kalusteiden ja varusteiden turvallisuus ja toimivuus sekä järjestelmien toimivuus kaikkina vuodenaikoina.

Hautausmaan hoitosuunnitelmassa tarkastellaan kunnossapitoa sekä lyhyellä että pitkällä ajanjaksolla. Vesilahden seurakunnan vuosittaiseen talousarvion yhteyteen laadittavaan toimintasuunnitelmaan asetetaan selkeät välitavoitteet kehittämistarpeista ja mittarit, joilla arvioidaan tavoitteiden toteutumista.

Tulevia kehittämistarpeita:

Kirkon ympäristödiplomin huomioiminen

Hautausmaan olemassa olevien alueiden uudelleen käyttö

- Tuhkan sirottelualue hautausmaan laajennusosalle

Hautausmaiden luontoarvojen inventointitarpeet ja luonnonmonimuotoisuuden edistäminen

- Niityttäminen soveltuvilla alueilla, jotka eivät ole hautauskäytössä
- Lahopuiden lisääminen hautausmaille soveltuviin kohteisiin
- Hyönteishotellien ja lintupönttöjen lisääminen hautausmaille
- Pölyttäjien huomioiminen hautausmaiden kasvivalinnoissa

Ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautuminen

- Hautausmailta poistettavien puiden korvaus uusilla ja monilajisuus

Hautausmaiden hoito-ohjeiden muutostarpeet

- Puustonhoitosuunnitelma, hautausmaakohtaiset puuston kuntoarviointit viiden vuoden välein

Rakenteiden korjaus- ja uusimistarpeet (mm. käytävät, aidat, muurit, portaat)

- Pysäköintialueiden asfalttipintoja on korjattu muutama vuosi sitten ja tarvetta paikkauskorjauksiin on edelleen

Materiaalien, kalusteiden, varusteiden ja koneiden hankinnan kehittämistarpeet

- laaditaan pitkän tähtäimen suunnitelma koneiden, kalusteiden ja varusteiden korjaus- ja uusimistarpeista

Jätehuollon kehittämistarpeet

- jäteastioiden uusiminen

Opastuksen kehittämistarpeet

- 2025 Hautakartta.fi

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden hautojen, rakenteiden ja muiden alueiden inventointitarpeet ja hoito-ohjeet

Hautainhoitorahaston kehittämistarpeet

- 2025-2026 hoitojen tilausprosessin kehittäminen
- 2026 hoitohautojen vuosikello ja työohjeet
- Perennahoitojen lisääminen

Hautausmaan hoitosuunnitelman päivitystarpeet

- Tarvittaessa

Hautaustoimen sisäisen ja ulkoisen viestinnän kehittämistarpeet

- Hautaustoimen viestintäsuunnitelma (mm. ennakoiva viestintä, someviestinnän painopisteet: vuoden kierto ja ympäristötyö)
- Hautaustoimen sisäisen viestinnän vuosikello

Resurssien kehittämistarpeet (henkilöstö, koneet, kalusto, toimitilat)

KÄSITTEET

Hautainhoitorahasto Sopimushautojen hoitoa varten perustettu rahasto, johon sijoitetaan hautojen hoitomaksut ja jonka varoilla sopimushaudat hoidetaan. Rahastot toimivat seurakunnan ja seurakuntayhtymän yhteydessä taloudellisesti erillään. Rahaston varoja ei saa käyttää seurakunnan tai seurakuntayhtymän tarpeisiin.

Hautakartta Kartta, johon merkitään hautaosastot, hautalohkot, hautakorttelit ja hautarivit, niitä erottavat tiet, haudat merkittyinä numeroin tai kirjaimin sekä muu yksityiskohtien järjestely.

Hautaoikeuden haltija Henkilö tai taho, joka edustaa vainajan oikeudenomistajia ja niitä, jotka voivat tulla hautaan haudatuiksi. Hän myös vastaa haudan hoidosta. Hautaoikeuden haltijaksi voidaan valita tai määrätä muukin kuin lähin omainen.

Hautarekisteri Hautausmaan ylläpitäjän rekisteri, josta ilmenevät vainajan sukunimi ja etunimet, syntymäaika tai henkilötunnus, kuolinaika, hautaamisajankohta, hautaamistapa sekä haudan sijainti. Rekisteriin voidaan merkitä myös hautaoikeuden haltijan nimi ja postiosoite, hautaoikeuden voimassaoloaika, tieto siitä, keitä hautaan voidaan haudata, hautausmaalla olevat taiteellisesti tai historiallisesti arvokkaat muistomerkit ja niiden sijainti.

Hautausmaa Vainajan leposijaksi erotettu alue. Yleinen hautausmaa on kristillisesti vihitty. Tunnustuksetonta hauta-aluetta ei vihitä.

Hautausmaakaava Yleiskartta, joka osoittaa hautausmaan rajat, sen liikenteen järjestelyt, eri toimintojen sijoitukset sekä jakaa hauta-alueet sopiviin yksiköihin. Kaavaan sisältyy myös hautausmaa-alueen kuivatus- ja vesihuoltosuunnitelma, jätehuollon järjestäminen sekä käytävien, hauta-alueiden ja rakennusten sijainti.

Hautausmaakatselmus Hautausmaan johdon ja seurakunnan tai seurakuntayhtymän hallinnollisen yksikön suorittama katselmus, jossa tarkastetaan hautausmaan yleisilme ja siihen vaikuttavat seikat.

Hautausmaan hoitosuunnitelma Hautausmaakohtainen tai seurakuntakohtainen asiakirja, jossa esitetään sekä usein toistuvien ja säännöllisten että pitkällä aikavälillä toteutettavien töiden suunnittelu. Hautausmaan hoitosuunnitelmassa esitetään hoidon tavoitteet ja vaatimukset hoitotöille, kuten

- talvihoito
- puhtaanapito
- rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito
- kasvillisuuden hoito
- kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit
- järjestelmien hoito ja käyttö.

Hautausmaan käyttösuunnitelma Asiakirja, joka sisältää hautausmaakaavan sanallisen selityksen, joka selventää ne hautausmaakaavan yksityiskohdat, jotka eivät ilmene piirustuksista. Suunnitelmasta ilmenee lisäksi, onko hautausmaalla tai sen osalla käytössä syvähautaus ja missä järjestyksessä hautaosastot otetaan käyttöön. Käyttösuunnitelmassa otetaan huomioon myös eri aikoina perustettujen hautausmaan osien ominaispiirteet sekä esitetään hautausmaan käytön erityiset rajoitukset. Katso myös 'Hautausmaakaava'.

Hautausmaaston ohjesääntö Asiakirja, jossa on esitetty tarkemmat toimeenpanoa ja menettelyä koskevat määräykset haudoista, hautakirjanpidosta, haudan hoidolle asetetuista vaatimuksista ja hautamuistomerkkien hyväksymisestä sekä hautausmaalla noudatettavasta järjestyksestä.

Hautausmaaston toiminta Hautausmaan hallinto-, suunnittelu-, rakentamis- ja kunnossapito- sekä hautauksiin liittyvät tehtävät.

Hoito Säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin käytettävyyteen ja koettavuuteen vaikuttavat olosuhteet. Hoito on osa kunnossapitoa. Hoidolla huolehditaan, että alue on käyttötarkoituksensa edellyttämässä päivittäisessä kunnossa. Hoitotehtäviin sisältyvät talvihoito, puhtaanapito, rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito, kasvillisuuden hoito sekä muut erityiset hoitotehtävät. Hoitoon sisältyvät myös pienet, hoitotöiden yhteydessä ilman erityiskoneita ja -materiaaleja tehtävät korjaus- sekä huoltotyöt.

Kirkon ympäristödiplomi Kirkon oma ympäristöjärjestelmä, jolla sidotaan ympäristöasiat osaksi seurakunnan ja seurakuntayhtymän toimintaa. Ympäristödiplomi asettaa tavoitteita ympäristöhaittojen vähentämiseksi, organisoii tehtäviä sekä niiden seurantaan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Korjaus Säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin toiminta ja ominaisuudet. Korjaus on osa kunnossapitoa. Korjaustehtäviin sisältyy olevan rakenteen kunnostaminen, uusiminen, siirtäminen tai purkaminen. Sen avulla vioittunut tai puutteellinen rakenne palautetaan käyttökuntoon. Korjaus- ja kunnostustehtävät kohdistuvat olemassa oleviin rakenteisiin, varusteisiin ja järjestelmiin.

Kunnossapito Säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin toiminta ja ominaisuudet, vaikutetaan infrastruktuurin käytön olosuhteisiin tai hallitaan infrastruktuurin laitteita ja järjestelmiä. Kunnossapitoon kuuluvat korjaus-, hoito- ja käyttötehtävät.

Käyttö Säännöllistä toimintaa, jolla hallitaan infrastruktuurin laitteita ja järjestelmiä. Käyttö on osa kunnossapitoa. Käyttötehtävien avulla valvotaan ja ohjataan järjestelmiä niiden toimivuuden ylläpitämiseksi. Käyttötehtäviin kuuluvat myös korjaus- ja muutostarpeita kartoittavat selvitykset.

Sankarihauta Suomen sodissa vuosina 1918 tai 1939–1945 kaatuneen sankarivainajan hauta.

Sopimushauta Hauta, jonka hoidosta seurakunta ja seurakuntayhtymä on sopinut hautaoikeuden haltijan kanssa, Seurakunta ja seurakuntayhtymä hoitaa hautaa määräjän maksua vastaan.

Lisää hautausmaakäsitteitä on esitelty 'Evangelisluterilaisen kirkon seurakuntien hautausmaa-alan nimikkeistö' - julkaisussa.

KIRJALLISUUS

Lait, asetukset ja määräykset

Hautaustoimilaki 457/2003. Hautaustoimilaki 457/2003 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®. Viitattu 18.5.2025.

Järjestyslaki 612/2003. Järjestyslaki 612/2003 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®. Viitattu 18.5.2025.

Jätelaki 646/2011. Jätelaki 646/2011 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®. Viitattu 18.5.2025.

Kirkkojärjestys 657/2023. Kirkkojärjestys 657/2023 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®. Viitattu 18.5.2025.

Kirkkolaki 652/2023. Kirkkolaki 652/2023 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®. Viitattu 18.5.2025.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999. Maankäyttö- ja rakennuslaki... 132/1999 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®. Viitattu 18.5.2025.

Muinaismuistolaki 295/1963. Muinaismuistolaki 295/1963 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®. Viitattu 18.5.2025.

Terveysturvallisuusasetus 1280/1994. Terveysturvallisuusasetus 1280/1994 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®. Viitattu 18.5.2025.

Valtioneuvoston asetus jätteistä 978/2021. Valtioneuvoston asetus jätteistä 978/2021 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®. Viitattu 18.5.2025.

Vesilaki 587/2011. Vesilaki 587/2011 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®. Viitattu 18.5.2025.

Ympäristönsuojelulaki 527/2014. Ympäristönsuojelulaki 527/2014 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ® . Viitattu 18.5.2025.

Muut julkaisut

Hautausmaan hoitosuunnitelman laadintaopas. Seurakuntapuutarhurit ry. 2023. 3 s.

Hautausmaiden hoitosuunnitelma, Jyväskylän seurakunta.

Hautausmaiden hoitosuunnitelma. Kontiolahden seurakunta

Hautausmaiden hoitosuunnitelmat Parikkalan seurakunta.

Hautausmaiden inventointiopas. Museovirasto. 2015. 7 s.

Vesilahden kirkko ja hautausmaa

Kirkkokuja